

Treball de fi de grau

Títol

Refugiats a Catalunya

**Una aproximació al panorama legal i associatiu del dret d'asil i
l'exemple del projecte Escriptor Acollit**

Autor/a

Daniel Cortés Serra

Tutor/a

Eduard Bertrán Coppini

Departament	Departament de Publicitat, Relacions Públiques i Comunicació Audiovisual
Grau	Periodisme
Tipus de TFG	Projecte
Data	01/06/2017

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Refugiats a Catalunya Una aproximació al panorama legal i associatiu del dret d'asil i l'exemple del projecte Escriptor Acollit		
Castellà:	Refugiados en Cataluña Una aproximación al panorama legal y asociativo del derecho de asilo y el ejemplo del proyecto "Escriptor Acollit"		
Anglès:	Refugees in Catalonia An approximation to the legal and associative panorama of the right of asylum and the example of the project "Escriptor Acollit"		
Autor/a:	Daniel Cortés Serra		
Tutor/a:	Eduard Bertrán Coppini		
Curs:	2016/17	Grau:	Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Refugiat, asil, ONG, Europa, Unió Europea, Catalunya, escriptor
Castellà:	Refugiado, asilo, ONG, Unión Europea, Cataluña, escritor
Anglès:	Refugee, asylum, NGO, European Union, Catalonia, writer

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Aquest treball ofereix un anàlisi general de la situació actual de la problemàtica dels refugiats a Europa, i en concret a Catalunya. D'aquesta manera, es tracten les legislacions europea, espanyola i catalana sobre el dret d'asil, així com els motius de persecució de les persones refugiades. Inclou també una visió general de les principals associacions catalanes d'ajuda als refugiats, posant l'accent en el projecte de l'associació PEN Català anomenat Escriptor Acollit. Per últim, es presenta el treball realitzat amb dos escriptors exiliats i un reportatge maquetat per exemplificar com es podria presentar la informació a un mitjà de comunicació escrit.
Castellà:	Este trabajo ofrece un análisis general de la situación actual del tema de los refugiados en Europa, y en concreto en Cataluña. De este modo, se tratan las legislaciones europea, española y catalana sobre el derecho de asilo, así como también los motivos de persecución de las personas refugiadas. Incluye una visión general de las principales asociaciones catalanas de ayuda a los refugiados, destacando el proyecto del PEN Català "Escriptor Acollit". Por último, se incluye el trabajo realizado con dos escritores exiliados y un reportaje maquetado para ejemplificar cómo se podría presentar la información a un medio de comunicación escrito.
Anglès:	This paper provides a general analysis of the current situation of the issue of refugees in Europe, and particularly in Catalonia. Thereby, there is an study of the European, Spanish and Catalan legislation on the Right of asylum, as well as also reasons for people to become refugees. It includes a general vision of the main catalan associations that are helping refugees, highlighting the PEN Català project "Escriptor Acollit". Finally, it includes the work done with two exiled writers and a layout report to exemplify how the information could be presented in a written media.

"Aquest ha de ser un món de democràcia i respecte dels drets humans, un món alliberat dels horrors de la pobresa, la fam, la privació i la ignorància, alliberat de l'amenaça i el flagell de les guerres civils i l'agressió externa i sense la càrrega de la gran tragèdia de milions de persones forçades a convertir-se en refugiats."

Nelson Mandela

ÍNDIX

	Pàg.
Introducció.....	3
1. Legislacions europea espanyola sobre la regulació del dret d'asil.....	6
1.1. La convenció de Ginebra.....	6
1.2. La convenció de Dublín.....	7
1.3. El Reglament Eurodac.....	9
1.4. El Sistema Europeu Comú d'Asil.....	9
1.5. La legislació espanyola.....	10
1.6. El Pla de protecció internacional a Catalunya.....	12
1.7. Altres textos.....	13
1.8. L'aplicació del marc legislatiu europeu.....	15
2. Causes de la persecució de les persones refugiades.....	19
2.1. Persecució per motius religiosos.....	19
2.2. Persecució per motius d'orientació sexual i identitat de gènere.....	21
2.3. Persecució per pertinença a un determinat grup social.....	22
2.4. Persecució per raça o nacionalitat.....	23
2.5. Persecució per qüestió d'opinions polítiques.....	23

3. L'asil a Espanya i Catalunya en xifres.....	24
4. Associacions i organitzacions que treballen amb refugiats a Catalunya.....	27
4.1. La Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR).....	27
4.2. Stop Mare Mortum.....	29
4.3. La Fundació ACSAR.....	29
4.3.1. Les línies de treball de la Fundació ACSAR.....	31
4.4. El PEN Català.....	33
4.4.1. El projecte Escriptor Acollit.....	37
5. Escriptors acollits a Catalunya.....	42
5.1. L'Irakli Kakabadze.....	42
5.2. En Salem Zenia.....	50
6. Refugiats a Catalunya (exemple de maquetació de reportatge).....	62
Conclusions.....	73
Bibliografia.....	74

Introducció

Aquest treball es presenta com una aproximació a la situació actual dels refugiats, posant l'accent en la situació concreta de Catalunya. Això es fa a partir de l'exposició de les diferents lleis i normatives que existeixen a nivell europeu, espanyol i català, fet a partir d'una anàlisi bibliogràfica, i presentant algunes de les associacions que treballen amb els refugiats a Catalunya, realitzada a partir del contacte directe amb alguns representants d'aquestes organitzacions. Per últim, s'inclouen les entrevistes realitzades directament amb persones refugiades, en aquest cas, escriptors exiliats. En un inici, aquest treball es va plantejar com un projecte fotogràfic, però per diferents dificultats, que s'explicaran més endavant, es va haver de relegar aquest enfocament a un segon nivell.

L'estructura d'aquest projecte va del més gran al més petit. Es comença fent un anàlisi de la legislació europea, donant un cop d'ull general a les principals convencions i reglaments que regulen el dret d'asil a la Unió Europea. A continuació s'ha analitzat el marc legislatiu espanyol i per últim el català. A banda però, s'ha afegit un punt referent a altres textos en el que es fan referència a aquelles regulacions que no tenen la mateixa rellevància que altres lleis o convencions però que sí estableixen unes condicions de conducta a nivell europeu o mundial. Per últim s'inclou una valoració de com les diferents lleis han estat aplicades a nivell europeu, realitzada per la directora de la Fundació ACSAR (Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda al Refugiat) Núria Ramón.

Al següent punt s'enumeren les principals causes de persecució, és a dir, els motius pels quals les persones es veuen obligades a fugir dels seus respectius països convertint-se en refugiats. Aquest punt és important incloure'l ja que serveix per ampliar i especificar la definició de refugiat. Sovint quan es parla de refugiat es pensa només en aquelles persones que fugen d'un país en guerra, i cal destacar que aquest no és l'únic motiu. La ideologia, la religió o la orientació sexual són alguns exemples de motius que obliguen a la gent a fugir.

A continuació es fa un breu anàlisi sobre les diferents xifres que diferents observadors internacionals i nacionals ofereixen sobre el tema de l'asil, com per exemple ACNUR o la mateixa Oficina d'Asil i Refugi del Ministeri de l'Interior. Amb aquest anàlisi el que es pretén és donar un seguit de xifres per tal de dibuixar el mapa actual del refugia a Espanya i en concret a Catalunya. Al no tractar-se d'un treball de periodisme de dades no s'ha donat una importància més gran a aquest punt, tot i que si que s'ha volgut incloure informació estadística per tal d'establir un marc abans de referir-se a les associacions que treballen aquesta problemàtica.

En el següent apartat es mostren algunes de les associacions que treballen amb la temàtica dels refugiats. En aquest punt es va intentar contactar amb diverses associacions però, degut a la quantitat de treball a la que estan sotmeses, només va ser possible establir reunions amb la Fundació ACSAR i el PEN Català. D'aquesta manera aquestes dues associacions són les que tenen més protagonisme tot i que s'ha afegit el CCAR (Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat) i Stop Mare Mortum per presentar dues associacions diferents entre elles però que treballen una mateixa problemàtica.

Així doncs, per tal de completar aquest apartat es va realitzar una entrevista amb la directora de la Fundació ACSAR en la que es van tractar diferents temes, posant l'accent en les tasques que realitza l'associació a nivell d'ajuda als refugiats, i també, degut a que es tracta d'una associació d'assessorament jurídic, en la valoració de la legislació europea i la situació derivada. Per altra banda, l'entrevista amb la secretària general del PEN Català, Raffaella Salierno, va servir per aprofundir també en la feina que realitza l'organització així com per introduir el projecte en el que aquest treball s'ha acabat centrant, que és el projecte Escriptor Acollit.

A partir del PEN Català es va poder contactar amb dos escriptors exiliats a Catalunya. Aquests dos escriptors van estar disposats a ser entrevistats. En aquest punt, l'enfocament inicial del projecte, de ser un reportatge fotogràfic, va haver de ser relegat a un segon pla, ja que només es va aconseguir entrevistar a aquests dos escriptors, i cap dels dos va accedir a ser fotografiats a la feina o a casa. A més, degut a les seves agendes, els dies de trobada van ser molt reduïts. En el cas de l'escriptor algerià Salem Zenia, només va poder ser un sol dia, essent el punt de trobada a Olot. En el cas de

l'escriptor georgià Irakli Kakabadze, es va poder assistir a una lectura de poemes que va realitzar a Manresa, i un altre dia es va acordar una trobada a Barcelona.

Per últim, en aquest treball s'inclou un exemple de com quedaria aquest treball redactat a mode de reportatge, ja sigui per a revista o per a diari. S'ha fet una síntesi de la informació més rellevant i s'ha maquetat incloent infografies per tal de presentar la informació més entenedora. En aquest reportatge s'han inclòs les fotografies realitzades a les persones entrevistades. Les entrevistes fetes als escriptors, a diferència de les que s'han fet a la directora de la Fundació ACSAR o a la secretària general del PEN Català, s'han redactat en format pregunta resposta perquè s'ha volgut presentar com una entrevista de perfil, com un diàleg amb l'escriptor. Per altra banda, les entrevistes redactades a les membres de les associacions, s'han fet servir per ampliar i estructurar els apartats, i s'ha extret d'elles entrevistes les informacions més rellevants. En aquest cas la informació era el més important i no la persona.

Per la resta d'informacions s'han consultat fonts oficials així com les diferents legislacions que es tracten. Cal destacar que no es tracta d'un treball jurídic, de manera que el que s'ha intentat fer és exposar de la manera més clara i amena possible, les principals característiques de les lleis analitzades, sense entrar en judicis de valor, excepte el realitzat per Núria Ramón, que es tracta d'una persona experta en la temàtica.

1. Legislacions europea i espanyola sobre la regulació del dret d'asil

Pel que fa a l'àmbit europeu, hi ha diverses regulacions que estableixen els protocols a seguir davant de les persones sol·licitants d'asil. L'origen d'aquestes normatives es poden trobar als inicis de la Unió Europea, ja que es van crear pensant en els moviments de persones refugiades provocats per la 2a Guerra Mundial. Amb el pas del temps, aquests protocols i aquestes legislacions s'han adaptat a les noves circumstàncies i als nous moviments migratoris de refugiats, que provenen en la seva gran majoria de l'exterior de les fronteres europees.

1.1. La convenció de Ginebra¹

La Convenció Sobre l'Estatut dels Refugiats, més coneguda com a convenció de Ginebra, es va aprovar en una conferència especial de les Nacions Unides el 28 de juliol de 1951, celebrada a la ciutat suïssa. Aquest text, va ser inicialment plantejat per protegir als refugiats europeus un cop acabada la Segona Guerra Mundial. Més tard, però, va ser modificada a partir del Protocol sobre l'Estatut dels Refugiats, aprovat a la ciutat de Nova York el 31 de gener de 1967.

La convenció estableix la definició de refugiat, i estipula els drets de les persones demandants d'asil i els deures dels estats que han de garantir aquest asil. Fins a dia d'avui, 147 països han signat aquesta convenció, entre els que es troben tots els països membres de la Unió Europea.

L'article 1 de la convenció, esmenat pel Protocol de Nova York estableix la definició de refugiat. D'aquesta manera, segons aquest text, refugiat és:

"Aquella persona que per tenir fonamentats temors de ser perseguida per motius ètnics, religiosos, polítics, de nacionalitat, o per pertinença a un determinat grup social es troba fora del país de la seva nacionalitat, i no pot, a causa dels esmentats temors, o no vol, acollir-se a la protecció de tal país. O que mancant-li la nacionalitat (apàtrides) i trobant-se fora del seu país on abans tenia la seva residència habitual, no pugui, o no vulgui, a causa dels temors esmentats, tornar a aquell país."

¹ Convención sobre el Estatuto de los Refugiados | Instrumento de Adhesión de España a la Convención sobre el Estatuto de los Refugiados

Per altra banda, la convenció estableix, en l'article 2, l'obligació de la persona refugiada d'acatar les lleis i les normes del país en el que es trobi. Alhora, obliga a tots els països signants a aplicar les disposicions de la convenció a tota persona refugiada, sense discriminació per motius de raça, religió o país d'origen. Altres articles de la convenció, dictaminen diverses condicions, deures i drets per a les persones refugiades, tals com el dret a rebre el mateix tracte que els nacionals pel que fa a l'ensenyança elemental, l'assistència sanitària o a la seguretat social.

Cal destacar també, els articles que fan referència a l'expulsió dels refugiats. En l'article 32 referent a l'expulsió s'estipula que:

"Els Estats Contractants no expulsaran a cap refugiat que es trobi legalment en el territori d'aquests Estats, a no ser que sigui per raons de seguretat nacional o d'ordre públic."

I el mateix article, s'estableix que la decisió d'expulsió ha d'estar justificada pels procediments legals vigents al país, i que tot refugiat té dret a presentar proves exculpadores, formular un recurs d'apel·lació i a ser representat davant l'autoritat competent. A més a més, a l'article 33 també s'estableix que:

"Cap Estat Contractant podrà, per expulsió devolució, posar de cap manera a un refugiat en les fronteres dels territoris on la seva vida o la seva llibertat perillin per raons de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o de les seves opinions polítiques."

Si bé el mateix article estableix que tot aquell refugiat que, per raons justificades, sigui considerat com una amenaça per a la seguretat del país on es troba o que hagi estat condemnat per un delicte greu, no podrà invocar els beneficis establerts a la convenció.

1.2. Convenció de Dublín ²

Aquesta convenció, signada a la capital d'Irlanda el 15 de juny de 1990, té com a objectiu determinar quin és l'estat membre de la UE que ha d'examinar una sol·licitud d'asil determinada. Això vol dir, que pot ser que el país on una persona realitza una

² Reglamento (CE) núm. 343/2003

sol·licitud per a ser reconegut com a refugiat, no sigui responsable de gestionar-la. Però al mateix temps, la Convenció de Dublín es presenta com una garantia al refugiat de que la seva sol·licitud serà examinada per al menys un estat membre, ja que simplement el que fa és distribuir la responsabilitat. Per altra banda, amb aquest text es vol reduir el nombre de sol·licitants d'asil denominats com a "orbitants", és a dir, tots aquells que es mouen d'un estat a un altre.

La Convenció de Dublín determina que l'estat membre per on la persona sol·licitant ha arribat a la UE, és l'estat que ha de gestionar la sol·licitud. També, cal recordar que la convenció té com a objectiu assegurar que totes les sol·licituds reben una avaluació justa. Això és degut a la suposició de que els estats membres comparteixen unes lleis i procediments, si bé no idèntics, amb una certa similitud, de manera que poden oferir als refugiats uns nivells de protecció similars. De tota manera, està clar que en la realitat, aquestes lleis i aquests procediments varien molt entre els estats membres, de manera que es poden donar diferències en el tracte als refugiats depenent del país on aquests realitzin la sol·licitud d'asil.

Per altra banda, la condició que obliga als estats on han arribat primer els demandants d'asil a fer-se càrrec de la sol·licitud, suposa una gran pressió pels estats de la UE que tenen fronteres exteriors, com és el cas d'Hongria o Grècia. Per aquest motiu, el 26 de juny de 2013 es va aprovar un nou reglament que, a banda de confirmar els principis establerts en el conveni del 1990, tenia com a objectiu oferir una protecció més efectiva i un protocol més efectiu. D'aquesta manera, es va prohibir el trasllat de sol·licitants d'asil a estats membres on puguin ser tractats de manera inhumana o degradant, i al mateix temps, estableix una jerarquia pels criteris a seguir a l'hora de decidir quin és l'estat membre de la persona sol·licitant, essent, en primer lloc, consideracions familiars; en segon lloc, si s'ha expedit un visat recentment o un permís de residència en un estat membre i per últim el caràcter de l'entrada a la UE, si ha estat regular o irregularment.

1.3. El Reglament Eurodac³

Aquesta eina es troba dins del marc de la Convenció de Dublín, i és el sistema biomètric europeu que té com a objectiu garantir la correcta aplicació del Reglament de Dublín. És un sistema elaborat per poder recollir i comparar les impressions dactilars de persones sense documents d'identitat provinents d'estats fora de la Unió Europea. A partir d'aquesta identificació, es pot establir quin és l'estat membre responsable de gestionar una sol·licitud d'asil, ja que a partir de les empremtes dactilars es pot determinar quin ha estat el país d'entrada a la UE, així com saber si aquesta persona ja ha realitzat una sol·licitud d'asil en un altre estat membre. Per altra banda, el reglament del Consell Europeu que fa referència a la creació de l'Eurodac, estableix que la utilització de les dades recollides pel sistema que no siguin les que fan referència a la gestió de les sol·licituds d'asil, com per exemple en investigacions de terrorisme, poden ser sancionades si no es tracta d'un ús justificat.

1.4. El Sistema Europeu Comú d'Asil (SECA)⁴

El SECA és un organisme que té com a objectiu facilitar l'accés al procés d'asil a totes aquelles persones que necessitin protecció, amb la intenció de permetre una presa de decisions més justes i de manera més ràpida i eficient. A més a més a més, pretén donar la garantia a totes aquelles persones que poden ser víctimes de persecució que no seran retornades a una situació de perill i per últim també vol oferir unes condicions dignes a totes aquelles persones beneficiàries de la protecció internacional de la UE.

El SECA vol englobar en un sol sistema el funcionament de les sol·licituds d'asil del diversos estats membres de la Unió Europea, de manera que estableix un procediment i unes condicions a seguir:

-En primer lloc, tota persona que hagi sol·licitat asil es pot beneficiar d'una sèrie de condicions materials d'acollida, tals com allotjament i alimentació. Els centres d'acollida han d'oferir unes condicions que respectin la dignitat dels sol·licitants i que no vulnerin els seus drets.⁵

³ Reglamento (UE) No 603/2013

⁴ Comisión Europea (2014)

⁵ Directiva 2013/33/UE

-Els sol·licitants han de registrar les seves impressions dactilars, que s'enviaran a una base de dades comuna: l'Eurodac. Aquestes dades són imprescindibles per determinar quin és el país responsable de la sol·licitud, tal com s'estipula en el Reglament de Dublín.

-A continuació es procedeix a la realització d'una entrevista duta a terme per un agent amb formació jurídica de la UE i en la que el sol·licitant podrà rebre l'ajuda d'un intèrpret. A partir d'aquesta entrevista, es determina si la persona que ha fet la sol·licitud reuneix les condicions necessàries per rebre l'estatus de refugiat o per acollir-se a la protecció subsidiària. Això es fa a partir de les condicions que s'estipulen en les directives europees que fan referència als requisits per a concedir l'asil i dels procediments per a la concessió de protecció internacional.⁶

A partir d'aquí es poden donar dues situacions diferents: per una banda, que s'accepti la sol·licitud i es concedeixi a la persona el grau de refugiat, o bé, que si li ofereixi protecció subsidiària, fet que atorga al beneficiari drets com l'accés a un permís de residència, al mercat de treball, a l'educació i a l'atenció sanitària entre d'altres, tal com s'estipula als articles del 24 al 35 de la Directiva 2011/95/UE. Per altra banda, si la sol·licitud no és acceptada en "primera instància", la persona pot recórrer davant dels tribunals. Si aleshores es la resolució denegatòria inicial és revocada, la persona passaria a ser refugiat o a estar sota protecció subsidiària. Però pot succeir, que el tribunal confirmi la resolució denegatòria en "primera instància", de manera que el sol·licitant pot ser retornat al seu país d'origen o de trànsit.⁷

1.5. La legislació espanyola⁸

La Constitució Espanyola fa referència a la qüestió dels refugiats o d'asil en diversos articles, tot i que en ocasions és fa de manera indirecte. Per començar, a l'article 10.2 s'estableix que la interpretació dels drets fonamentals i les llibertats que reconeix la Constitució s'ha de fer a partir de la Declaració Universal de Drets Humans així com a tots els tractats i acords internacionals sobre aquesta qüestió que Espanya hagi ratificat.

⁶ Directiva 2013/32/UE | Directiva 2011/95/UE

⁷ Directiva 2013/32/UE

⁸ AGUELO (2003) | Constitució Espanyola (1978) | Ministerio del Interior (2006)

A més a més, a l'article 96.1 s'explica també que els tractats internacionals han de formar part de l'ordenament intern a Espanya. Això inclou, per una banda, la Convenció de Ginebra, la Convenció de Dublín, i les directives 2011/95/UE, 2013/33/UE i 2013/32/UE. I per l'altra banda, s'inclouen diversos reglaments i convencions que es tractaran més endavant tals com el Conveni Europeu dels Drets Humans o la Carta dels drets Fonamentals de la Unió Europea.

En segon lloc, a l'article 13.4 s'indica que *"La llei establirà la forma en què els ciutadans d'altres països i els apàtrides podran gaudir del dret d'asil a Espanya"*. D'aquesta manera, la Llei 5/1984 de 26 de març s'estableix per regular el dret d'asil i la condició de refugiat, amb l'objectiu de complir el mandat de l'article 13 de la Constitució Espanyola. Aquesta llei inclou dos títols relatius respectivament al dret d'asil i a la condició de refugiat, establint les circumstàncies específiques de cada situació. En primer lloc, l'article 1 estableix que: *"El territori espanyol constituirà un refugi inviolable per a totes les persones a qui es concedeixi asil de conformitat amb aquesta Llei. Es reconeix als estrangers el dret a Sol·licitar asil"*. A més, s'estableix que el dret a l'asil beneficia a tota aquella persona perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, etc. Per altra banda, s'indica que el dret a l'asil comprèn la no devolució de la persona refugiada al seu país d'origen.

Tota persona que quedi sota l'emparament de l'asil a l'Estat Espanyol té accés als drets elementals del ciutadà espanyol, com per exemple permís de residència o accés al treball. La mateixa llei estableix que *"l'entrada il·legal al territori espanyol no pot ser sancionada si s'ha realitzat per una persona que reuneix les condicions pròpies de refugiat"*. D'aquesta manera, la sol·licitud d'asil es pot presentar en qualsevol frontera espanyola encara que no es disposi de la documentació necessària. Aquesta sol·licitud d'asil passa a ser gestionada aleshores per l'Oficina d'Asil i Refugi del Ministeri d'Interior.⁹

D'aquesta manera, la regulació espanyola té com a base la idea que reconeix als estrangers el dret a sol·licitar asil. Es tracta d'un dret, de manera que en cap circumstància es pot impedir la presentació d'un sol·licitud. Per altra banda, pot ser que

⁹ Espanya. Ley 9/1994

aquesta sol·licitud no sigui admesa a tràmit. La presentació d'aquesta sol·licitud, permet al sol·licitant romandre a Espanya durant el període de temps que es requereixi per tramitar-la. Segons la Llei d'estrangeria espanyola, pot presentar una sol·licitud d'asil qualsevol persona, siguin estrangers, no comunitaris o apàtrides.

Aquestes sol·licituds es poden presentar a diferents llocs: un punt fronterer d'entrada al territori espanyol, les oficines d'estrangers, les comissaries provincials de policia i les comissaries de districte, a les representacions diplomàtiques o directament a la Oficina d'Asil i Refugi. La persona que ha fet la sol·licitud podrà gaudir d'un seguit de drets, com el dret a l'assistència mèdica i serveis socials, el dret a ser representat gratuïtament per un advocat, el dret a ser documentat, el dret a no ser extraditat fins que no es resolgui la seva demanda d'asil o el dret a permanència provisional entre d'altres.

Com s'ha indicat abans, aquestes sol·licituds poden no ser admeses a tràmit. Això pot ser degut a diferents causes: que en la sol·licitud no s'especifiqui cap de les raons que justificarien la situació de refugiat del demandant, que es tracti d'una sol·licitud reiterada denegada amb anterioritat, o quan el sol·licitant ha fet trànsit en un altre país en el que podria haver demanat asil.

1.6. El Pla de protecció internacional a Catalunya¹⁰

Des de la Generalitat de Catalunya, l'any 2013 es va elaborar un pla per tal d'establir unes mesures determinades en relació a la protecció internacional. Aquesta protecció internacional inclou el dret d'asil, el refugi així com la protecció subsidiària. Des del pla s'especifica que a Catalunya el tema del refugi es té en consideració, per exemple a partir de l'ajut financer que la Generalitat proporciona a les entitats que treballen en el sector de la protecció internacional, o amb l'actuació directe en conflictes recents que han provocat fluxos de refugiats, com per exemple l'acollida de refugiats el 1995 durant la Guerra dels Balcans.

A partir d'aquestes consideracions, la Generalitat planteja un seguit de mesures partint de la base jurídica existent a l'Estat Espanyol, segons el qual s'estableix que la competència de la protecció és exclusiva de l'Estat. De tota manera, partint de l'article

¹⁰ Catalunya (2016) | Generalitat de Catalunya (2015)

84 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, hi ha un seguit de competències que corresponen a la jurisdicció de la comunitat autònoma, tals com l'abdicació, la sanitat, o els serveis socials. Per altra banda, a l'article 138 s'estableix que l'acolliment de les persones immigrades, així com la política d'integració i l'autorització de treball a estrangers entre d'altres, són també competències de la Generalitat.

D'aquesta manera s'estableixen diverses mesures que la Generalitat es compromet a dur a terme en el marc de l'asil i la immigració. En primer lloc, es presenta una millora del règim jurídic de la protecció internacional, a partir de diverses iniciatives i propostes per millorar la legislació així com de la col·laboració amb diverses entitats especialitzades en el tema de les persones refugiades. La segona mesura és la creació d'un programa de formació i informació en matèria de protecció internacional, adreçat a la població en general i a la població immigrada, per tal de conscienciar la societat i formar degudament els professionals que tracten directament amb els sol·licitants d'asil.

També s'estableixen condicions pel que fa a l'acollida a través de la promoció i el suport a qualsevol programa d'acollida social, així com a l'aportació de recursos suficients per garantir la correcta acollida de les persones immigrades. Una altra mesura és el compromís de la Generalitat a la resposta internacional davant dels desplaçaments forçosos, les afluències massives i els ressentiments, col·laborant amb l'Estat Espanyol en la redistribució d'una part proporcional de les persones refugiades en terres catalanes. La següent mesura fa referència a l'aposta de la Generalitat en la contribució a incrementar la incidència política i la mobilització social, a partir de campanyes d'informació i de la col·laboració amb els mitjans de comunicació. Per últim, s'especifica la necessitat de vetllar pel correcte funcionament de les entitats que treballen en matèria d'asil a partir d'un finançament adequat. Amb tot això, es vol establir un marc d'actuació en matèria d'asil i refugiats per a la Generalitat de Catalunya, amb la vista posada en la defensa dels drets fonamentals de l'home.

1.7. Altres textos

A més a més dels Convenis de Dublín i de Ginebra i dels seus posteriors reglaments, existeixen un seguit d'articles dins de textos referents als drets humans. Aquests articles

pretenen crear unes bases a l'hora de garantir els drets de les persones refugiades i facilitar l'accés a l'asil.

L'article 14 de la Declaració Universal dels Drets Humans estableix que:

*En cas de persecució, tota persona té dret a buscar asil, i a gaudir d'aquest, en qualsevol país.*¹¹

Per la seva banda, l'article 14 del Conveni Europeu dels Drets Humans, dictamina el següent:

El gaudi dels drets i llibertats reconeguts en aquest conveni ha de ser garantit sense cap mena de distinció, especialment per raons de sexe, raça, color, llengua, religió, opinions polítiques o altres, origen nacional o social, pertinença a una minoria nacional, fortuna, naixement o qualsevol altre situació.

Així mateix, a l'article 4 del protocol nº 4 del mateix conveni, es prohibeixen les expulsions col·lectives d'estrangers.¹²

A la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, es troba l'article 18 en referència al dret a l'asil:

Es garanteix el dret d'asil dins del respecte de les normes de la Convenció de Ginebra del 28 de juliol de 1951 i del Protocol del 31 de gener de 1967 sobre l'Estatut dels Refugiats i de conformitat amb el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea.

A l'article 19 es prohibeixen també les expulsions col·lectives i a més a més, s'estableix que:

*Ningú pot ser retornat, expulsat o extraditat a un Estat en el que corri un risc important de ser sotmès a la pena de mort, a tortura o a altres penes o tractes inhumans o degradants.*¹³

Per altra banda, a la convenció de la ONU sobre el Dret en el mar, trobem un article que fa referència al deure de prestar auxili en alta mar. És l'article 98:

¹¹ Organització de les Nacions Unides (2008)

¹² Consejo Europeo (1950)

¹³ Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea.

Tot estat exigirà al capità d'una embarcació que porti la seva bandera que, sempre que es pugui fer sense que suposi un greu perill per a l'embarcació, la seva tripulació o passatgers:

- a) Ofereixi ajuda a tota persona que es trobi en perill de desaparèixer en el mar*
- b) Es dirigeixi a oferir ajuda a les persones que estan en perill, tan aviat com sàpiga que necessiten ajuda i sempre que tingui una possibilitat raonable de fer-ho.*

A més, el mateix article 98, en l'apartat número 2 estableix que:

Tot Estat riberenc fomentarà la creació, el funcionament i el manteniment d'un servei de cerca i salvament adequat i eficaç per a garantir la seguretat marítima i aèria i, si les circumstàncies ho exigeixen, cooperarà amb els Estats veïns a través d'acords mutus regionals.

Espanya va firmar aquesta convenció el 4 de desembre de 1984, i la va ratificar i incloure al BOE el 1997. Per aquesta convenció, s'entén que els Estats tenen la responsabilitat d'oferir socors en alta mar a tota persona o embarcació que el necessiti.¹⁴

1.8. L'aplicació del marc legislatiu europeu¹⁵

Pel que fa a la legislació europea, per una banda, cal destacar que aquestes normes senten unes bases mínimes, i que després cada estat pot oferir uns recursos o uns dispositius d'acollida més o menys ambiciosos. Però cal complir sempre amb aquests mínims. Això resulta en que al final no es dona una cobertura homogènia a tots els països. Aquest fet també provoca que les persones refugiades tinguin la idea que uns països ofereixen una millor acollida que d'altres i això altera els fluxos de migració i els moviments entre els països europeus.

Per altra banda, també existeixen acords posteriors a aquesta legislació, per exemple, el pacte establert després de l'agreuament de la situació a Grècia, a partir del qual els diferents estats de la UE es van comprometre a complir unes quotes de refugiats en base a unes condicions. Però s'està a punt d'acabar el termini previst per aquest acord i només s'ha complert una part mínima. A Espanya, per exemple, des de finals de 2015 només

¹⁴ Convención de las Naciones Unidas sobre el Derecho del Mar

¹⁵ Ramón (2017)

han arribat 898 refugiats, és a dir, el 5% dels 17.337 que el govern espanyol s'havia compromès a rebre¹⁶.

Si bé és cert que són compromisos externs a la legislació inicial, són uns pactes entre els diferents estats que tampoc s'estan complint. En definitiva, cal destacar que no és només una qüestió de solidaritat o voluntat, sinó que els estats membres de la Unió Europea, al haver signat aquests tractats tenen la obligació de donar aquesta acollida i de reconèixer l'estatus de refugiat.

Per altra banda, existeix altres pactes, com per exemple l'acord de la UE amb Turquia, que cal estudiar si vulneren alguns dels tractats signats amb posterioritat, ja que un dels drets bàsics de qualsevol persona que demani refugi és el principi de no devolució. De fet, des del CEAR (Comisión Española de Ayuda al Refugiado) s'ha realitzat un informe que estableix que s'han vulnerat l'article 3 del Conveni Europeu de Drets Humans, que prohibeix la tortura i les penes o els tractes inhumans o degradants. I per altra banda, possiblement també es vulnera l'article 4 del mateix conveni, ja que estableix la prohibició de les devolucions col·lectives d'estrangers¹⁷.

D'aquesta manera, aquest pacte permet que quan una persona arriba a la UE, en lloc de donar-li l'acollida corresponent, és retornat a un país que està reconegut com a segur, però que actualment està passant per un període d'incertesa pel que fa a la seguretat. I cal tenir en compte a qui s'està retornant, perquè el dret d'asil es basa en un criteri molt individual, és a dir pot ser segur per una persona però no per una altra. Per exemple si es retorna algú de la minoria kurda a Turquia, pot tenir problemes amb les autoritats turques. A part, el pacte estableix una sèrie de condicions com per exemple la implantació de les mesures necessàries per evitar l'obertura de noves rutes marítimes o la millora de la Unió Duanera¹⁸.

Per altra banda, existeixen un seguit d'iniciatives ciutadanes de pressió social que volen exigir que els estats donin resposta a aquesta incompliments. Però, també hi ha estats en que la resposta social no ha estat tan positiva, al contrari, s'ha fet algun tipus de consulta

¹⁶ Redacción Europa Press (2016)

¹⁷ Comisión Española de Ayuda al Refugiado (2016)

¹⁸ Consejo Europeo (2016)

i el vot popular no ha estat l'acollida. Un exemple és Hongria, on el primer ministre va convocar un referèndum per consultar si s'acceptaven les quotes de refugiats establertes per la Unió Europea¹⁹. Per tant, explica Ramón, s'ha de combinar per una banda el compliment i la sensibilització social. En un moment de crisi en que tothom ha de competir pels recursos disponibles, també cal tenir en compte el discurs que es fa, perquè els recursos que es posen en disposició de les persones refugiades no poden anar en detriment d'altres col·lectius vulnerables.

A més a més, al parlar de legislació hi ha altres aspectes a tenir en compte, per exemple el reglament de Dublín, que estableix que el primer estat on la persona arriba és l'estat responsable de tramitar aquesta sol·licitud²⁰. Si a més a més es parla del Sistema Comú Europeu d'Asil, es pot contemplar aspectes en relació a les preferències: les persones han de poder triar, ja sigui per qüestions lingüístiques, per qüestions familiars o perquè hi ha una comunitat a un país determinat que pot fer més còmode la integració, que es tingui en compte per evitar els desplaçaments secundaris.

Un altre aspecte delicat, és que en ocasions la nacionalitat dels sol·licitants d'asil té un efecte negatiu en la resolució, és a dir, el fet que un estat reconegui l'asil a una persona nacional d'un país determinat, significa que s'està reconeixent que aquell país no és segur, i en funció de la relació amb aquell estat potser no interessa establir aquest judici. En aquest punt hi entren un gran número de criteris polítics. Per exemple Ucraïna, si bé és cert que hi ha hagut un conflicte, com que es considera un país europeu interessa reconèixer que pot ser perillós, de manera que els expedients de refugiats ucraïnesos s'estan aturant i no s'estan resolent. Això demostra que la resolució de la sol·licitud depèn del país del que prové el refugiat, del país al que arriba, de la relació entre els dos estats, i de la mateixa persona.

És imprescindible per tant, fer una valoració molt individual de cada cas, en que la persona ha d'explicar el seu cas, l'ha d'argumentar i ha d'aportar totes les proves que pugui amb l'acompanyament jurídic. Sovint les persones arriben sense documentació i sense saber per quins motius es poden acollir al dret d'asil, i per tant se'ls ha d'informar del que és interessant destacar de la seva història personal. Aquí és on intervé la

¹⁹ Nagy (2016)

²⁰ Reglamento (CE) núm. 343/2003

Fundació ACSAR. L'acompanyament del seu marc jurídic, que actualment està aturat, consisteix en: primer, identificar si aquesta persona és susceptible d'acollir-se a sol·licitar l'estatus de refugiat. En segon lloc establir per quins criteris, ja que poden haver-hi més d'un i convé subratllar-los i posar-los tots en evidència. Després, si es considera que es pot acollir, acompanyar en la recopilació del màxim possible de proves, si poden ser aportades per la persona i sinó per altres vies com la premsa o determinats organismes internacionals que coneixen i posen de manifest la situació dels diferents estats del món. Per últim, presentar la màxima quantitat possible de proves en funció del cas i que la persona tingui un relat coherent, ja que sovint són persones que han sofert un procés traumàtic i poden tenir dificultats a l'hora d'explicar temes personals.

A vegades, però, el motiu pel qual una persona ha fugit del seu país no es descobreix en el primer moment, o la persona no aporta tota la informació, de manera que cal que en més d'una sessió es pugui anar construir aquest relat, aportant les proves i elaborant un expedient el màxim fonamentat possible. Després se l'acompanya i se li fa assistència jurídica durant l'entrevista amb l'oficina d'asil, ja que a les entrevistes l'advocat té l'oportunitat d'intercedir per tal que quedi el màxim d'informació recollida en l'entrevista. Inclús persones que han anat a l'entrevista sense l'assessorament jurídic, tenen la possibilitat d'incorporar durant un més posterior a l'entrevista, informacions complementàries a l'expedient.

Tot refugiat pot demanar l'estatus de refugiat si té una por fonamentada de que corre perill al seu país. Per tant, el que interessa al sol·licitant d'asil és acreditar a partir de proves que si torna al seu país la seva vida estarà en risc. Moltes vegades, per temes d'opinió política o d'orientació sexual, que potser no es manifesten clarament, cal demostrar doncs que la persona no ho ha expressat precisament perquè si ho fes la seva vida correria perill. Cal tenir en compte que sovint si la persona pensa que corre perill és perquè ja ha tingut alguna experiència anterior, de manera que cal demostrar aquestes experiències, o per exemple si hi ha altres persones properes que han estat víctimes de mesures persecutòries, per exemple periodistes, o líders activistes, per expressar les mateixes opinions que la persona en qüestió, tot apunta que si ell ho fes també li passaria.

Una de les limitacions és que des de les administracions que gestionen les sol·licituds d'asil és que no es poden posar en contacte amb el país d'origen del refugiat per demanar proves. D'aquesta manera s'han d'estudiar el màxim fonts possibles per acreditar que la situació d'aquesta persona o d'un col·lectiu determinat és de risc en un país concret, sense donar informació. Sovint, però, és difícil acreditar determinades coses, com per exemple una agressió o tortura soferta a mans de les autoritats, ja que potser es requereix d'un informe mèdic el qual el refugiat no porta a sobre.

És necessari doncs un anàlisi molt individualitzat del cas de cada persona, i en funció de la seva situació determinar què es pot aportar, què pot ser útil. L'objectiu és demostrar el perill al país d'origen, i Núria Ramón posa per exemple que actualment se sap que les persones provinents de Síria estan rebent resolucions més favorables precisament perquè a l'opinió pública li consta que hi ha un conflicte de llarga durada i sense que hi hagi un final proper.

2. Causes de la persecució de les persones refugiades

Pel que fa a totes aquestes condicions, cal tenir en compte que el simple fet de pertànyer a una ètnia, de practicar una religió, de tenir una orientació sexual determinada no és motiu suficient per a que una persona sigui considerada víctima de persecució. Això dependrà de les circumstàncies en que es trobi aquest el grup social al que pertany en el país d'origen.

2.1. Persecució per motius religiosos²¹

Segons la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, les sol·licituds d'asil per motius religiosos són de les més complexes, degut per exemple a l'absència d'una definició jurídica del terme religió dins la definició de refugiat a la Convenció de Ginebra de 1951 sobre l'Estatut dels Refugiats. A més a més, hi ha una gran dificultat per determinar què constitueix una persecució de caràcter religiós i també la coexistència amb altre motius establerts en la definició de refugiat. A continuació s'analitza aquesta complexitat.

²¹ Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (2008) | Gunn (2002) | ACNUR (2011) p. 71-73

Pel que fa a la definició de religió, no es pot trobar una definició universalment acceptada. A la Declaració Universal dels Drets Humans i als Pactes Internacionals de Drets Humans es proclama el dret de tota persona a la llibertat de pensament, consciència i religió, dret que inclou la llibertat de canviar de religió i la llibertat de manifestar aquesta religió tan en públic com en privat. Una persona que justifiqui la seva sol·licitud d'asil en la persecució per motius religiosos, per normal general haurà de demostrar discriminacions greus basades en les conviccions religioses de l'individu, tot i que en algunes circumstàncies, la mera pertinença a un grup religiós concret pot ser justificació suficient, i més si es posa en el context del país d'origen.

La persecució per motius religiosos es pot donar en diverses circumstàncies:

a) La religió com a creença incloent també la no creença, és a dir, que engloba creences teistes, no teistes i atees. En aquest cas, les persecucions es poden donar per l'existència de lleis que prohibeixin la conversió a una determinada religió, o que aquestes conversions no siguin acceptades per la societat en general i es considerin als conversos com a apòstates, heretges, cismàtics, pagans o supersticiosos. Un exemple és el cas dels cristians a l'Aràbia Saudita, on se'ls considera apòstates. Per altra banda, també es poden donar casos de persecució a grups considerats herètics per se dins d'un mateix grup ètnic, essent un exemple els Baha'ís a l'Iran i a Egipte. Per últim, també es poden trobar sota persecució grups que són percebuts com a hostils dins del territori que habiten, com és el cas dels ortodoxos i els catòlics a la República Popular de la Xina.

b) La religió com a identitat, és a dir, quan una comunitat s'identifica amb una sèrie de creences comunes, rituals i tradicions ètniques. En aquest cas, la família, la cultura, l'ètnia i la nacionalitat prenen rellevància per sobre de les qüestions de caràcter teològic. Aquesta situació planteja la religió més enllà de la concepció de la fe, establint-la com a el nucli d'un determinat grup. Això pot provocar que entre diferents grups religiosos es percebin com una amenaça. Un exemple clar és la guerra de Bòsnia-Herzegovina, en la que es va sumar una persecució en vers un grup englobat dins d'una mateixa religió i ètnia.

c) La religió com a forma de vida, ja que per a algunes persones la religió marca les normes que determinen la manera en que es desenvolupa la vida d'una persona: per exemple vestir unes robes determinades o practicar uns rituals religiosos determinats.

2.2. Persecució per motius d'orientació sexual i identitat de gènere²²

Segons dades de l'Associació Internacional de Lesbianes, Gays, Bisexuals, Transexuals i Intersex, aproximadament a 65 països del món qualsevol acte homosexual és il·legal. A més a més, els homosexuals poden ser castigats amb la pena de mort a 10 països, que són Afganistan, Iran, Nigèria, Qatar, L'Aràbia Saudita, Somàlia, Sudan, Yemen, Mauritània, i els Emirats Àrabs. Per altra banda, només a 22 països està permès el matrimoni entre persones del mateix sexe.

(sexualitat CEAR) Prenent això com a premissa, cal afegir que la sexualitat no ve determinada per la biologia i que hi ha diferents elements que hi intervenen, com per exemple la societat, que pot establir barreres determinant què és acceptable i que no és acceptable sexualment, i per altra banda els mateixos individus, que tenen la capacitat d'adaptar-se al que la societat estableix com a norma o a refusar-ho.

En aquest punt, cal establir diverses definicions de conceptes. Per una banda està el "sexe", que és la diferenciació biològica entre home i dona però que no condiciona necessàriament el seu comportament. El "gènere" es refereix a les diferències socials i culturals entre homes i dones, és a dir, és una construcció de l'home i sovint el comportament que descriu un gènere o un altre no coincideix amb el sexe biològic. La "orientació sexual", fa referència a l'atracció emocional, romàntica o sexual que es pot establir entre dos individus, siguin de diferent sexe, del mateix sexe i comparteixin o no gènere. Per últim, la "identitat sexual" fa referència a com un individu se sent respecte al seu sexe biològic, si està conforme o si se sent identificat amb el sexe contrari.

Un cop definits aquests conceptes, es pot fer una aproximació a la problemàtica que afecten les persones que engloben el col·lectiu LGBT. Majoritàriament el conflicte s'origina quan aquestes persones manifesten la seva orientació sexual o la seva identitat

²² Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (2005) | ILGA (2016) | BEARAK, CAMERON (2016)

de gènere. En aquest punt, sovint són víctimes de prejudicis, estereotips i discriminacions que afecten el seu dia a dia en major o menor mesura. Però en ocasions, aquesta situació es tradueix en lleis que afecten els drets bàsics de les persones d'aquest col·lectiu.

Tal com s'especifica a l'informa de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, que realitza un estudi sobre aquest fenomen, es poden donar situacions en que persones del col·lectiu LGBT siguin víctimes d'un tracte cruel, inhumà o degradant durant investigacions policials. A més a més, segons el país, altres drets dels que són privats poden ser el dret a la intimitat, el dret a la llibertat d'expressió, manifestació i a la reunió o associació, el dret al treball, el dret a formar una família, el dret a l'educació, o el dret a un procés just, entre d'altres. Per últim, com ja s'ha indicat amb anterioritat, hi ha països en que gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals poden perdre el dret a la vida.

Amb tot això, es pot establir clarament que els membres del col·lectiu LGBT són víctimes a un gran nombre de països de persecucions, siguin dutes a terme per la societat o per les mateixes institucions i governs, i per tal, queda clar que tota persona d'aquest col·lectiu que fugi d'un país on la seva orientació sexual o la seva identitat de gènere pot ser perseguida, té dret a sol·licitar asil en un altre país on les lleis respecte l'homosexualitat i la transsexualitat no siguin discriminatòries.

2.3. Persecució per pertinença a un determinat grup social²³

Aquest concepte engloba a totes aquelles persones que comparteixen antecedents, costums o condicions socials similars. Sovint, els poders públics d'un Estat, persegueixen a aquests grups socials per diferents motius, com pot ser que no es confia en la seva lleialtat, o que es considera que les seves opinions polítiques, els seus antecedents, l'activitat econòmica que du a terme o simplement la seva mera existència, es poden convertir en un obstacle per l'ordre i la política governamental. Sovint, les persones pertanyents a aquests grups socials queden englobats sota una mateixa raça o nacionalitat.

²³ ACNUR (2011) p. 77-79

2.4. Persecució per raça o nacionalitat²⁴

El concepte de raça, fa referència a tots aquells grups ètnics que habitualment es troben denominats com a races. Aquesta consideració, engloba també aquelles persones que formin part d'un determinat grup social que tinguin una ascendència comuna i que constitueix una minoria en un col·lectiu molt més ampli. La persecució o la violència executada per motius de raça, està denunciada a tots els tractats i convencions que tracten els drets humans, de manera la persecució per motius de raça es converteix en una justificació per emparar les persones víctimes d'aquesta persecució. Això engloba tota discriminació racial que vulneri la dignitat humana d'una persona, així com els seus drets humans més elementals.

Per altra banda, es poden donar també persecucions per motius de nacionalitat. En aquest cas, però, la nacionalitat no es refereix simplement la ciutadania de la persona sol·licitant, sinó que fa referència a la pertinença a un grup ètnic o lingüístic determinat, que, a vegades, pot coincidir amb el concepte de raça. Dins d'un mateix Estat es poden trobar que coexisteixen dos o més grups nacionals. Aquesta situació pot conduir a un conflicte i a la conseqüent persecució d'un d'aquests grups. A més a més, aquest tipus de persecució pot ser també una persecució per motius d'opinió política o ideologia, ja que sovint el conflicte entre aquests grups nacionals es combini amb moviments polítics, i més encara quan aquests s'identifiquen amb una nacionalitat determinada.

2.5. Persecució per qüestió d'opinions polítiques²⁵

En ocasions, les opinions polítiques d'una persona, poden venir condicionades per la pertinença a un grup social, una raça o una nacionalitat determinada. Però majoritàriament, la ideologia d'una persona és independent d'aquestes circumstàncies. Quan una persona exposa opinions que les autoritats del seu país no toleren o que expressin una crítica a la seva política o els seus mètodes, aquesta pot ser víctima d'una persecució. En aquest cas, és necessari per ser beneficiari de la condició de refugiat, que l'Estat del que prové sigui conscient de les opinions d'aquesta persona. Per exemple, les

²⁴ ACNUR (2011) p. 68-76

²⁵ ACNUR (2011) p. 80-86

opinions d'un professor o d'un escriptor poden ser molt més evidents que no pas les d'una persona que es troba en una posició menys exposada al públic.

Sovint, és molt difícil establir una relació causal entre la opinió expressada per una persona i les conseqüències a les que s'enfronta o a les que tem enfrontar-se. Això és degut a que, sovint, la persecució a aquesta persona es presenta justificada per sancions per presumptes actes delictius contra el poder governamental. D'aquesta manera, cal establir les opinions concretes que són causa, o poden ser causa, de la persecució. Aquest punt és un dels més delicats i difícils de determinar, ja que per exemple es poden donar situacions en que un sol·licitant d'asil no hagi manifestat la seva opinió política. En aquests casos, cal determinar si la força de les conviccions del sol·licitant el poden conduir a expressar-la, entrant en conflicte amb les autoritats del seu Estat d'origen.

3. L'asil a Espanya i Catalunya en xifres²⁶

En els darrers anys, Europa ha vist un increment enorme de les sol·licituds d'asil. Del 2014 al 2015, les sol·licituds presentades per persones refugiades es van incrementar aproximadament un 85,5%, sent possiblement l'increment més elevat en la història dels refugiats a Europa. Els anys anteriors aquest increment no havia superat el 50%, essent el seu màxim el 47,3% d'augment de sol·licituds que es va registrar del 2013 al 2014. Això és degut principalment a la crisi de refugiats provocada en gran part pel conflicte de Síria. Això es pot veure en l'augment de les persones refugiades provinents de Síria, que des del 2011, quan va començar el conflicte, fins al 2014, s'ha vist incrementat per un 1.619,5% segons dades d'ACNUR²⁷.

De tota manera, la major part de sol·licituds d'asil presentades a Europa es concentren a Alemanya. Espanya per la seva banda ha concentrat aproximadament un 1% de les sol·licituds totals fetes a la Unió Europea en el període de 2009 a 2015. Tot i així, les demandes d'asil a Espanya també s'han vist augmentades en gran mesura. Al 2008 les sol·licituds van disminuir respecte l'any anterior, una tendència que es va repetir els dos anys següents. Aquesta davallada es pot atribuir als efectes de la crisi econòmica, ja que si bé les condicions en les que venen refugiats no són comparables sempre a les dels

²⁶ Oficina de Asilo y Refugio (2008-2015)

²⁷ UNHCR (2010-2015)

immigrants, que busquen una destinació on poder trobar treball i una situació estable, és cert que els refugiats també busquen països que els puguin oferir possibilitat. A partir del 2012, però, amb el conflicte de Síria en ple desenvolupament, les sol·licituds d'asil a Espanya van començar a incrementar-se. Si a més a més, se suma les conseqüències de la Guerra al Donbass, la guerra civil de l'est d'Ucraïna provocada pel canvi de govern al país, es pot comprovar, tal i com es veu a la figura 1, que del 2014 al 2015 les sol·licituds d'asil a Espanya es van incrementar exponencialment.

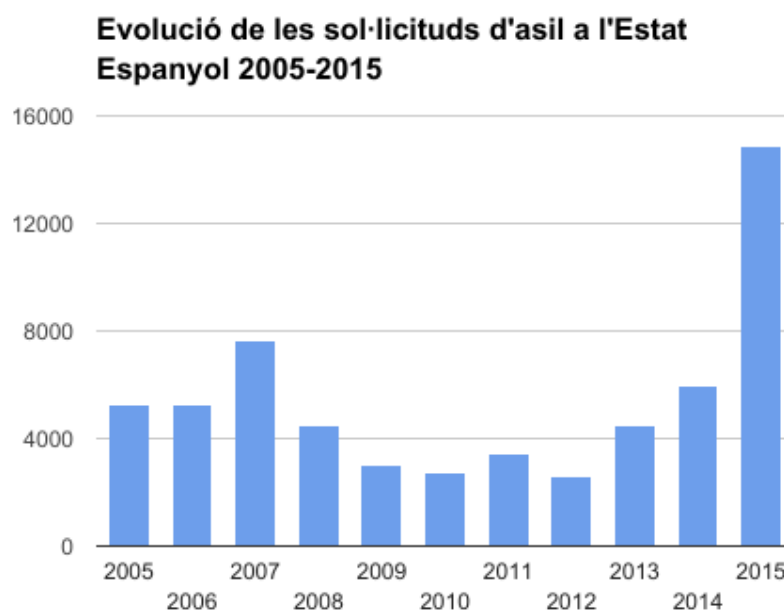

Fig.1: Evolució de les sol·licituds d'asil a l'Estat Espanyol 2005-2014. Elaboració pròpia amb dades del'Oficina d'Asil i Refugi del Ministeri de l'Interior.

Per altra banda, dins del territori espanyol, és Madrid la comunitat autònoma que concentra més sol·licituds d'asil, junt amb Ceuta i Melilla, aquestes dues últimes a causa de la seva situació geogràfica, ja que rep gran part dels fluxos migratoris provinent de l'Àfrica. Pel que fa a Catalunya, els darrers 7 anys, del 2009 al 2015, ha rebut entre el 7% i el 14% de les sol·licituds, amb variacions de pocs punts entre cada any. De tota manera, Catalunya, com ha passat a Espanya i com ha passat a nivell europeu, ha vist també com les demandes d'asil presentades a territori català augmentaven desmesuradament del 2014 al 2015, passant de 786 sol·licituds a 1302 (fig. 2). Com ja s'ha explicat, aquest augment es deu als conflictes de Síria i de Ucraïna. Això s'explica perquè la distribució de les persones refugiades, encara que augmenti, continua essent més o menys equilibrada, repartint-se en una proporció similar any rere any entre els

mateixos països de destí. Un altre aspecte a destacar, és que en el cas de Catalunya, la província de Barcelona ha concentrat de mitjana aquest últims 6 anys el 87,4% de refugiats arribats a Catalunya. Això s'explica perquè Barcelona és la província que disposa de les millors condicions pel que fa a l'acollida de persones refugiades.

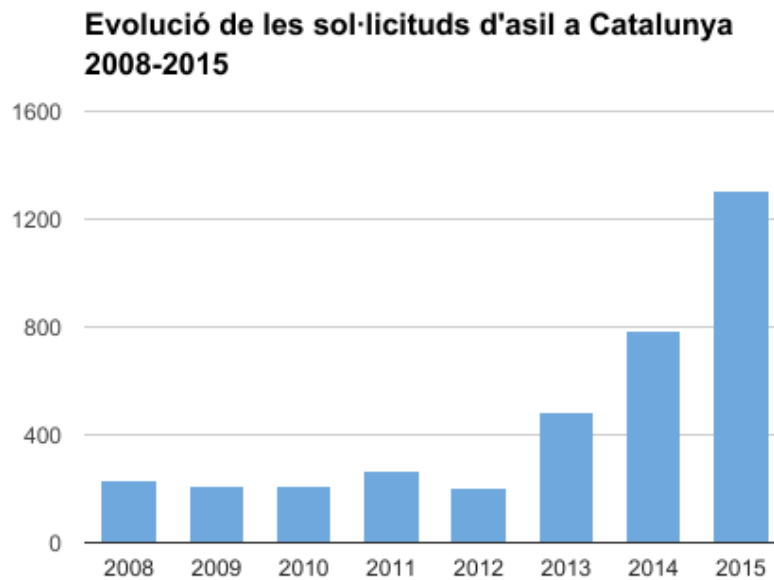

Fig 2: Evolució de les sol·licituds d'asil a Catalunya en el període 2008-2015. Elaboració pròpia a partir de dades de l'Oficina d'Asil i Refugi del Ministeri de l'Interior.

Amb totes aquestes dades a nivell català i espanyol, cal observar les dades que fan referència a les concessions de l'estatus de refugiat o de la protecció subsidiària que s'han fet en els darrers anys (fig.3). Si bé el número de sol·licituds ha augmentat desmesuradament del 2014 al 2015, tal com s'ha comentat amb anterioritat, no ha passat el mateix a l'hora de concedir l'estatus de refugiat o la protecció subsidiària. De fet, l'augment més gran es va donar del 2013 al 2014, passant de 528 sol·licituds acceptades a 1.583, un augment de gairebé el 200%. El darrers 6 anys, del 2009 al 2014, el percentatge de sol·licituds aprovades s'havien mantingut entre el 10% i el 22% del total de sol·licituds. Al 2015 aquest percentatge es va reduir al 6,4%. El que passa és que encara que augmentin el nombre de sol·licituds, això no implica que augmentin també necessàriament el número de sol·licituds acceptades. És més, en aquesta ocasió, davant d'aquest augment de sol·licituds, l'acceptació ha disminuït un 35,6% respecte el 2014.

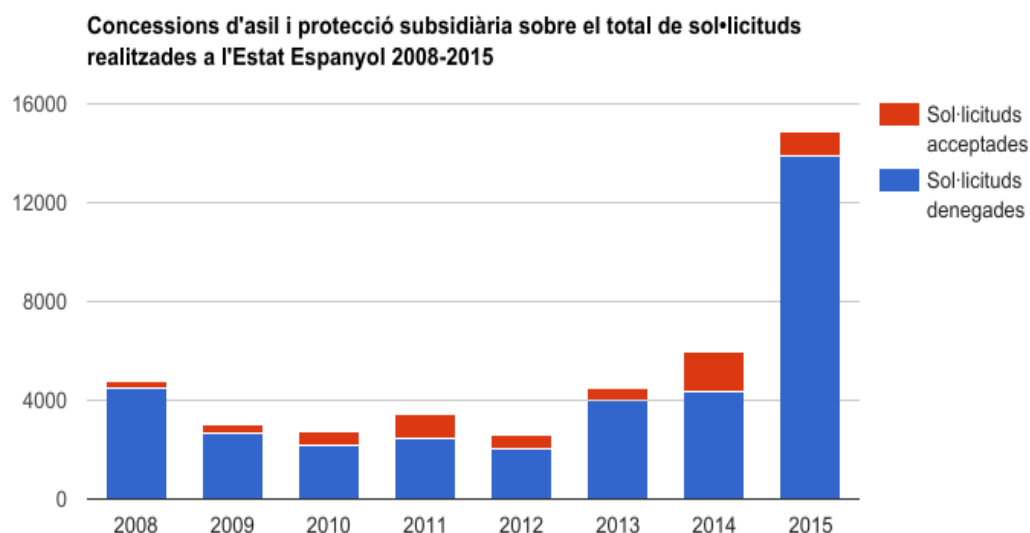

Fig. 3: Concessions d'asil i protecció subsidiària sobre el total de sol·licituds realitzades a l'Estat Espanyol en el període 2008-2015. Elaboració pròpia amb dades de l'Oficina d'Asil i Refugi del ministeri de l'Interior

4. Associacions i organitzacions que treballen amb refugiats a Catalunya

A Catalunya es poden trobar tot un seguit de diferents organitzacions i entitats, així com projectes impulsats des de les institucions per tal de donar resposta al fenomen migratori, i més concretament al tema de l'asil. La majoria d'aquestes entitats realitzen tasques d'investigació i gestió d'informació, tot i que n'hi ha d'altres que treballen directament amb les persones sol·licitants d'asil i refugiats, ja sigui a territori català o duen a terme projectes en tercers països. A continuació s'enumeren alguns exemples de les principals entitats que tracten el tema de l'asil que es poden trobar a Catalunya.

4.1. La Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR)²⁸

Una de les associacions que treballen de primera mà amb els refugiats és la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat. És la branca catalana de la Comisión Española de Ayuda al Refugiado (CEAR), i com a tal realitzen tasques dins del territori català. El seu principal objectiu és la defensa del dret d'asil així com dels drets de les persones

²⁸ Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (pàgina web)

refugiades i immigrants. Des de l'associació plantegen el debat sobre les formes de persecució i les vulneracions dels drets humans, amb l'objectiu de posar en valor la necessitat de protecció de les persones refugiades. Els valors del CCAR són la solidaritat, la llibertat i la igualtat, i a partir d'aquests valors volen construir la defensa del dret d'asil i de les persones refugiades així com de les persones immigrants. L'organització actua a primera línia, és a dir, directament amb les persones refugiades i immigrants per tal d'afavorir la seva integració social a Catalunya.

Des de l'associació s'organitzen diversos programes i projectes que pretenen donar resposta a les dificultats derivades dels moviments migratoris. Aquests programes es divideixen en dues columnes principals que vertebreren les actuacions de l'associació. Per una banda, es troba l'atenció de les persones refugiades i immigrants a través dels programes socials, jurídics i ocupacionals. Aquesta línia de treball inclou també les tasques que l'associació du a terme per tal d'aconseguir el desenvolupament integral dels refugiats al territori català així com la inclusió total en la societat d'acollia. Un punt important que destaquen des de l'associació és la convivència intercultural, necessària per tal de garantir la plena integració de les persones refugiades. Per l'altra banda, cal destacar la defensa dels drets de les persones refugiades i immigrants a través de la incidència política i social de la participació. Amb aquesta vessant, l'associació busca promoure una ciutadania més crítica i que es comprometi amb la defensa del dret d'asil i la consciència social.

El CCAR es troba dins de la xarxa Asil.Cat, una xarxa d'entitats creada per tal de coordinar les associacions que treballen amb refugiats i amb el dret d'asil a Catalunya. Aquesta xarxa està conformada per associacions com el mateix CCAR, la Fundació ACSAR, ACNUR i el PEN Català entre d'altres. Per altra banda, la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat treballa conjuntament amb l'administració pública catalana, oferint assessorament en temes de protecció internacional i immigració vulnerable.

4.2. Stop Mare Mortum²⁹

Aquesta plataforma ciutadana neix a l'abril de 2015, a partir de la mort d'aproximadament 900 persones a la costa italiana. Amb la intenció d'evitar situacions com aquesta, es van marcar com a objectiu estimular un canvi en les polítiques europees que fan referència a l'estrangera i la migració. Des de la plataforma reivindiquen que la seva tasca té dos pilars fonamentals, que són la sensibilització i la formació de la ciutadania i per altra banda la mobilització política.

La tasca de la plataforma es basa en diversos principis fonamentals, com són la defensa dels drets humans i el rebuig a la violència, la denúncia de les morts a la Mediterrània, mobilitzar la ciutadania per tal d'impulsar canvis polítics, o la denúncia de l'implicació de la indústria armamentística i dels lobbies econòmics en les crisis migratòries, entre d'altres. Des de la plataforma s'han dut a terme diverses reivindicacions que han arribat al Parlament de Catalunya, com per exemple l'impuls d'una resolució a favor de potenciar vies migratòries legals i segures o la proposta de finançament per a un corredor humanitari.

Stop Mare Mortum no té una incidència directa en la vida de les persones refugiades, això significa que no ofereixen serveis d'assessorament o d'acompanyament. La seva línia de treball s'encara com ja s'ha indicat, a la incidència política i a la mobilització social. De tota manera, és important destacar que si bé no treballen directament amb les persones refugiades, la seva tasca d'incidència té una gran importància a l'hora de reivindicar i posar en valor els drets de les persones demandants d'asil. Si bé és cert que s'ofereixi un acompanyament als refugiats, també és necessari fomentar una conscienciació social, tal com fan des de Stop Mare Mortum.

4.3. Fundació ACSAR (Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda al Refugiat) ³⁰

La Fundació ACSAR es va crear l'any 2005, amb la idea de posar en valor la feina que ja estava fent l'Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda al Refugiat des dels anys 70. L'associació originalment, havia nascut amb l'objectiu de fer l'acompanyament donar

²⁹ Stop Mare Mortum (pàgina web)

³⁰ Ramón (2017)

assessorament a persones refugiades que arribaven sobretot d'Amèrica llatina. Aquest suport era tan a nivell jurídic com també a nivell de qüestions socials. Actualment la fundació ACSAR està més específicament centrada en temes jurídics. Bàsicament la principal tasca que ha desenvolupat la fundació ha estat l'acompanyament jurídic de les persones refugiades arribades a Catalunya. Paral·lelament la fundació té un altre focus de treball més específic centrat en temes de sensibilització, ja sigui en el camp del dret d'asil i el refugi com en el marc de la immigració o la diversitat.

La directora de la fundació, Núria Ramón, explica que actualment s'està desenvolupant un projecte per assistir un camp de refugiats a Grècia. Cal destacar que l'associació ha treballat sempre des de Catalunya, i que aquest és el primer projecte que despleguen fora del territori català. Aquest programa consta d'un equip de persones voluntàries que realitzen diferents estades a un camp de refugiats grec duent a terme diferents activitats de suport socioeducatiu i emocional a les persones refugiades d'aquell centre. Aquestes persones estan a l'espera d'anar als camps a un país on els puguin acollir, i sovint les condicions de vida són precàries, de manera que és imprescindible que rebin un ajut. Ramón afegeix que el projecte està liderat per una persona que té experiència en el tracte en refugiats, ja que ha treballat amb refugiats de la guerra dels Balcans. La intenció és que el projecte s'estengui amb més persones i es pugui arribar a més d'un camp.

La Fundació ACSAR, de la mateixa manera que el PEN Català o el CCAR, forma part de la xarxa Asil.Cat. Aquest conglomerat d'associacions es va crear l'any 2014, paral·lelament al disseny, per part del govern de la Generalitat, del Pla de protecció internacional a Catalunya, abans que comencés l'augment de l'arribada de refugiats del 2015. La idea inicial de la xarxa era la de coordinar les associacions especialitzades en l'àmbit de l'asil per tal d'estudiar el desplegament del Pla i fer pressió per tal que el govern de la Generalitat aplicqués correctament les mesures.

Després però, amb la nova situació dels refugiats, les diferents entitats han hagut d'incrementar la seva activitat. I a més a més, no s'ha fet únicament el seguiment d'aquest Pla de protecció internacional sinó també d'altres mesures que s'han anat realitzant. Cal destacar que la xarxa no té entitat jurídica pròpia, ja que neix de la

voluntat de les entitats de treballar conjuntament, però si que hi ha una persona tècnica que fa el seguiment de les activitats de la xarxa i coordina les entitats.

La xarxa Asil.cat dóna legitimitat a les accions de les associacions, i ofereix a les diferents entitats que tracten el tema dels refugiats un punt de trobada comú, alhora que les enforteix davant les administracions. A més a més, és un espai d'intercanvi d'informació, ja que aplega totes les entitats especialitzades en aquest àmbit. Per altra banda, hi ha altres plataformes, com per exemple Stop Mare Mortum, que destaquen més en la part d'incidència política, però no ofereixen una atenció tan directa o específica als refugiats. En definitiva és una forma de tenir un espai comú d'informació, de pressió i d'interlocució.

4.3.1. Les línies de treball de la Fundació ACSAR³¹

Com a fundació, ACSAR té una doble vessant: per una banda el suport a les persones refugiades, ja sigui a Catalunya o fora de Catalunya a través del projecte de Grècia; i per altra banda es duen a terme activitats de sensibilització, de millora de la política pública tan en temes d'immigració com en temes de refugiats. Un dels interessos de la fundació és poder generar espais de debat que ofereixin idees i propostes de treball i poder-les traslladar a qui correspongui.

Si bé la prioritat és l'atenció directe a les persones refugiades, no es pot oblidar que per oferir un bon servei i una correcta acollida a les persones refugiades, cal intentar fer pressió perquè es millorin els recursos existents, així com el sistema d'avaluació de les sol·licituds d'asil. El fet de ser una entitat que treballa directament amb persones refugiades, els dóna informació sobre per exemple les necessitats que poden tenir les persones refugiades, convertint-la en un intermediari entre els refugiats i l'administració.

Actualment, però, per qüestions organitzatives i estructurals la Fundació ha hagut de paralitzar el servei jurídic que oferia. De totes maneres, Ramón explica que la intenció d'ACSAR és tornar a oferir assessorament jurídic tan aviat com els sigui possible. Esperen poder-lo recuperar perquè continua sent una de les línies de treball prioritàries

³¹ Ramón (2017)

de l'associació. La directora de la Fundació destaca que la situació actual ho requereix més que mai: els refugiats necessiten una cobertura jurídica, més enllà de l'ajuda social.

Una altra branca de treball que cal destacar de la fundació és el curs de formació que, després de deu anys, està ja fortament consolidat. És important tenir en compte que és un curs molt específic centrat en l'àmbit jurídic, la principal línia de treball d'ACSAR. Aquesta cobertura jurídica rep tanta importància perquè des de la fundació es considera que és la que dona accés a drets i a la regularització de les persones refugiades. Per aquest motiu, Núria Ramón indica que ha estat sempre una prioritat de la fundació. D'aquesta manera, aquests cursos formatius s'adrecen sobretot a professionals del món jurídic, com per exemple advocats, a treballadors de l'administració pública que puguin entrar en contacte directe amb refugiats, i també a membres d'altres entitats que realitzen un acompanyament a les persones refugiades i els interessa aprofundir en la part jurídica.

La directora de la Fundació ACSAR explica que si bé és una formació específica, serveix com a base per a qualsevol persona que vulgui entrar en contacte i conèixer el món del refugi. Al cap i a la fi, la idea de la Fundació al crear aquest curs de formació era sobretot donar resposta al debat constant sobre si les persones immigrants i les persones refugiades són el mateix, així com marcar quins són els límits, i mostrar les diferències entre el dret d'estrangeria i el dret d'asil. El curs vol posar en valor que es tracten de marcs legals totalment diferents, i vol donar resposta a les mancances detectades en els professionals de l'àmbit jurídic en temes com l'asil i refugi.

Aquest curs formatiu és una forma de proporcionar una formació específica del que és el dret d'asil. A més a més, des de la fundació s'està intentat que el curs rebi el suport d'una universitat per dotar-lo de més importància, i que pugui ser una formació a convalidar, bàsicament fer-la més professionalitzada. El curs actualment està dirigit per un professorat molt apte, de manera que la possibilitat d'estendre-la tan en durada com en contingut, i el fet de dotar-la del reconeixement d'una universitat, pot ajudar a que arribi a més gent, obtenint resultats més eficients.

Per altre banda, un objectiu important de la Fundació és posar en valor, per una banda, els diferents criteris pels quals una persona es pot acollir al dret d'asil; i per altra banda,

que l'origen de les persones refugiades és molt variat, tal i com mostren les xifres, que, segons la directora de la Fundació, mostren una gran quantitat de persones procedents de països com Ucraïna o Veneçuela. Depenent del país d'arribada això varia: influeixen les rutes d'accés, si les persones hi tenen lligams històrics o familiars, si coneixen la llengua o si hi ha un col·lectiu del mateix país ja instal·lat.

4.4. El PEN Català³²

Tal i com explica Raffaella Salierno, Secretària General del PEN Català, aquesta entitat és una de les branques del PEN Internacional, que té seu a Londres. En total, hi ha uns 150 centres PEN distribuïts entre 100 països diferents. Cada seu del PEN s'agrupa al voltant d'una literatura i d'una llengua concreta, d'aquesta manera a Espanya es troben el PEN Gallec, el PEN Basc i el PEN Català. El PEN Internacional es va fundar el 1921 a Londres, i el PEN Català és el tercer més antic del món, ja que es va fundar el 1922, després del PEN Francès. Salierno destaca aquest fet com a prova que des d'un inici hi ha hagut, per una banda, la voluntat d'internacionalització de la cultura catalana, ja que el PEN és també una projecció de la literatura i la cultura de cada país. Per l'altra banda, també s'ha considerat sempre la importància de tenir relacions amb altres intel·lectuals i de l'intercanvi cultural pel creixement de totes les cultures.

Un dels interessos principals dels centres PEN és la llibertat d'expressió, de manera que s'estructuren diverses línies de treball, que es promouen des del PEN Internacional. Cada centre, al ser autònom, decideix quina línia de treball prioritza, depenent de les seves capacitats, del número de socis, i dels interessos específics. Aquestes línies de treball es defineixen des dels comitès. Existeixen diversos comitès, com el comitè de pau, el comitè de les dones escriptores, el comitè dels escriptors perseguits, i el comitè de traducció i drets lingüístics. Aquestes són les línies de treball principals. En el cas del PEN Català actualment les línies de treball més actives són: la de llibertat d'expressió, és a dir el comitè d'escriptors perseguits; i el comitè de traducció i drets lingüístics. De tota manera, també participa enviant algun representant de les dones escriptores o de la pau. Cal destacar a més, que al darrer congrés del PEN es va decidir ampliar el comitè

³² Salierno (2017) | PEN Català (2017) *Dossier mitjans maig 2017*

de les dones escriptores per incloure la problemàtica de gènere, englobant tot el col·lectiu LGBT.

Això demostra que entre el PEN Internacional i la resta de seus hi ha una comunicació mútua, explica Salierno. El PEN Internacional rep les comunicacions de les seus dels diferents països, i a partir del seu equip d'investigadors que treballen les diferents temàtiques, realitzen informes i procediments de treball que tornen a enviar als centres per a que siguin aprovats, o modificats i posteriorment acceptats en els congressos internacionals.

Cada centre PEN té els seus comitès i cada comitè té el seu coordinador. Salierno explica que al PEN Català existeixen el comitè dels escriptors perseguits, coordinat per la Cinta Arasa, i pel que fa al comitè de traducció el coordinador és el Sebastià Bennassar i del comitè de drets lingüístics ho és el Ricard Ripoll. Aquestes persones estan dins de la junta del PEN Català, i treballen amb la resta de membres i socis de l'organització, gestionant les trobades i l'agenda o els informes que es realitzen. En el cas del PEN Català, des del comitè d'escriptors perseguits per exemple, es fa un seguiment de la llibertat d'expressió arreu del món.

Aquesta tasca es realitza a partir dels seguiments dels casos que s'envien des de Londres d'escriptors perseguits. Posteriorment, s'envien cartes de protesta als governs locals, o s'intenta posar-se en contacte amb els escriptors perseguits. Per altra banda, quan hi ha algun tipus d'acte o de diada especial que tracti sobre la llibertat d'expressió o dels refugiats, des del PEN Català s'organitzen campanyes a través de les xarxes posant en relleu els casos concrets d'aquests escriptors perseguits.

La majoria d'activitats que realitzen des del PEN Català s'organitzen a partir de les campanyes que promocionen des del PEN Internacional, a banda de les activitats de promoció dels escriptors estrangers. Per l'altre costat, l'acte més important que organitza el PEN és el dia internacional de l'escriptor perseguit, que se celebra el 15 de novembre. Per aquest dia, el PEN Internacional envia un recull dels casos més greus d'escriptors perseguits i s'organitzen campanyes per conscienciar sobre la situació d'aquestes persones. A més a més, des del 2002 el PEN Català ofereix un gran nombre d'activitats al voltant de la temàtica de la llibertat d'expressió, i cada any convida a un artista plàstic

per a que realitzi una obra que després s'imprimeix com a pòster i es distribueix a biblioteques i llibreries. Per últim, també es convida als llibreters i a les biblioteques a fer un aparador amb llibres d'escriptors perseguits o d'autors que hagin reflexionat sobre el tema.

Per altra banda, ara fa vuit anys es va instituir el Premi Veu Lliure, que es dona a un escriptor o escriptora que s'hagi distingit en la defensa de la pròpia cultura i de la llibertat d'expressió al seu país. Sempre que és possible, es convida a l'autor a venir i s'organitzen actes i conferències per a donar a conèixer la seva situació. Aquest premi es dona a les Balears, ja que el PEN Català, al haver-se constituït al voltant de la llengua i la cultura catalana, el País Valencià i les Illes Balears estan inclosos. Pel Premi Veu Lliure s'ofereix com a premi una obra plàstica i es tradueix alguna obra de l'autor premiat. L'any 2016 el premi es va atorgar a la presidenta del PEN Turc, i el que es vol fer per la tardor del 2017, és publicar un conte d'Asli Erdogan, una escriptora turca que empresonada a Turquia, del qual la presidenta del PEN Turc n'ha fet el prefaci.

Salierno explica que des del PEN Català s'intenta donar suport i donar a conèixer a tots aquells escriptors perseguits dels que tenen constància, però que hi ha ocasions en que és difícil obtenir informació, com és el cas de l'Aràbia Saudita, on molts pocs casos aconseguixen sortir del país. Tot i així, cal destacar que el PEN Internacional no fa distinció entre els casos encara que n'hi hagi alguns de més mediàtics, sinó que es dona suport a qualsevol escriptor que estigui perseguit. Si bé és cert que hi ha països com que se senten més propers, com Palestina per exemple, ja que a Catalunya hi ha una gran sensibilitat sobre el que passa a aquest país. Però per altra banda hi ha altres països als quals és més difícil accedir, com per exemple Corea del Nord.

Està clar que hi ha països més hermètics, i cal tenir en compte que la quantitat d'escriptors perseguits arreu del món és ingent. Per això, una de les accions que es realitza des del PEN Internacional és la publicació d'un llistat d'escriptors perseguits a tot el món, on s'exposen els casos amb gran detall i estan dividits per continents i per país. A la llista s'especifica si estan perseguits o estan a la presó, si han estat assassinats, si han estat amenaçats, si estan en judici, i fins i tot els que han estat alliberats. Aquest informe és realitzat pels investigadors del PEN Internacional a partir dels contactes que l'organització té a diversos països.

Aquesta informació s'utilitza aleshores per al programa Escriptor Acol·lit. Està clar que aquells casos en que la persona està a la presó, no s'hi pot intervenir, però sempre s'intenta mirar si hi ha la possibilitat que abandoni el seu país. En aquest punt, cal dir que el fet d'abandonar el país és una decisió que depèn de l'escriptor, i a més, sempre té la oportunitat de tornar si la situació al seu país es relaxa. Altres casos no tenen la possibilitat de tornar, perquè saben que no tenen cap manera de fer-se sentir al seu país, de manera que romanen a l'exili ja que des de fora poden de fer-se sentir.

Un exemple d'això, segons Raffaella Salierno, és el Salem Zenia. Un escriptor en llengua amaziga d'Algèria, membre de l'ètnia berber, molt estesa al Marroc i a Mali. Després d'haver fundat dos diaris, que va haver de tancar, va publicar dos novel·les i dos poemaris en amazic, però a França, ja que al seu país estava prohibit publicar en aquesta llengua. Tot i així, després d'haver estat Escriptor Acol·lit a Barcelona, ha publicat un nou llibre a Algèria, precisament perquè se sap que té un suport a fora, que hi ha gent que l'està vigilant i li dóna suport, de manera que al final s'ha fet una escletxa també al seu país per poder publicar allà.

Pel que fa a les relacions del PEN amb altres associacions que treballen amb persones refugiades, cal destacar que l'associació es troba dins de la xarxa Asil.Cat. Aquesta organització engloba diferents ONGs relacionades amb l'asil i els drets dels refugiats, com per exemple la Fundació ACSAR (Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats) o la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR). Un exemple d'aquesta col·laboració és el Dia Mundial de les Persones Refugiades, que s'organitza cada 20 de juny, i que si bé és l'Ajuntament de Barcelona qui ho coordina, són totes les associacions que treballen amb el tema del refugi que ho organitzen.

Per altra banda, les associacions d'aquesta xarxa treballen conjuntament per tal de trobar una manera amb la que influir en la política de refugi i d'asil. A part, aquestes ONGs s'estan constantment coordinant, ja que per exemple el PEN Català no disposa de servei d'advocats, de manera que si en alguna ocasió necessita un advocat per un escriptor, per a que tingui suport jurídic, poden recórrer a associacions com el CCAR o ACCEM que sí que disposen d'aquest servei. Altres associacions amb les que el PEN ha col·laborat són Amnistia Internacional, el Col·legi de Periodistes o amb Reporters Sense Fronteres. Salierno explica que les xarxes són les que fan la força. Cal evitar que cada organització

realitzi la seva lluita per separat, ja que, al cap i a la fi totes tenim uns punts comú i objectius similar, i val més unir forces i treballar conjuntament.

Raffaella Salierno destaca que l'important davant la situació actual de la llibertat d'expressió arreu del món, el que cal és tenir una consciència i estar alerta, desenvolupar un sentit crític i anar més enllà del arriba a través de la xarxa o dels mitjans de comunicació. Actualment hi ha un excés d'informació, i cal saber veure on es troba la veritat. La secretària general del PEN Català explica que cal sortir de la visió eurocentrista actual i que cal intentar escoltar les aportacions que venen d'altres països. No es pot oblidar que els atacs contra la llibertat d'expressió han existit des dels primers moments de la història de la civilització, i que ha anat mutant formes amb el pas del temps. El cal, avui dia, és mantenir un sentit crític i alhora una ment oberta i tolerant.

4.4.1. El projecte Escriptor Acollit³³

Dins de les diferents tasques i activitats que realitza l'associació es troba el projecte Escriptor Acollit. L'origen d'aquest projecte però es remunta alguns anys enrere, ja que a partir de la voluntat de fer un seguiment i de donar suport a la llibertat d'expressió, es va veure que no era suficient només fer campanyes informatives. A vegades els escriptors perseguits necessiten sortir del seu país, i es va veure que era necessària una estructura que els donés aixopluc.

Per altra banda, el 1989 va esclatar la controvèrsia al voltant de l'obra *Els versos satànics* de Salman Rushdie. El llibre, considerat pel musulmà com una afronta al profeta Mahoma, va ser prohibit a diversos països de religió musulmana i l'ayatolà Ruhollah Jomeiní, el màxim líder religiós de l'Iràn va declarar una fatwa, és a dir, un edicte religiós, promovent l'execució de l'autor. Això va desencadenar diversos esdeveniments violents contra alguns dels traductors de l'obra i que Rushdie hagués de buscar refugi en territori Britànic³⁴.

D'aquesta manera i prenent consciència dels nombrosos atacs a escriptors arreu del món, el 1993, Rushdie va fundar junt amb altres escriptor el Parlament Internacional dels

³³ Salierno (2017) | PEN Català (2017) *Programa escriptor acollit*

³⁴ Astorga (2012)

Escriptors (International Parliament of Writers). A petició d'aquesta organització, diverses ciutats europees es van comprometre a donar suport i acollir durant dos anys a escriptor a l'exili, creant una xarxa de ciutats d'asil. Aquesta nova xarxa es va anomenar City of Asylum i el centre administratiu, que estava a França, depenia directament del Parlament dels Escriptors³⁵.

La xarxa va convidar les ciutats a construir una estructura per a acollir escriptors perseguits donant-los un lloc on estar i una beca per a poder sobreviure durant un temps. Barcelona va ser una de les primeres ciutats que va participar a la xarxa i va acollir l'escriptor albanès Bashkim Shehu, que actualment resideix a la ciutat amb la seva família i col·labora des de fa anys amb el CCCB. El 1997, Barcelona va acollir l'escriptor cubà Rolando Sánchez Mejías, i al projecte s'hi van sumar altres ciutats com Sabadell. El programa City of Asylum es va anar estenent, però a causa de problemes burocràtics i administratius, finalment el 2005 es va dissoldre.

Aquest fet va deixar una sèrie de ciutats que continuaven estant disposades a acollir escriptors però que no disposaven d'una xarxa per connectar-se les unes amb les altres. D'aquesta manera, aquestes ciutats van decidir fundar una nova xarxa de ciutats refugi que no cometés els mateixos errors que havia fet la xarxa anterior. El 2006 es va dur a terme l'assemblea fundacional d'aquesta nova xarxa a Stavanger, i es va anomenar ICORN (International Citys Of Refugees Network)³⁶. Cal destacar que a aquesta assemblea hi va assistir el PEN Català, que des del 2005 havia estat realitzant gestions per intentar coordinar aquest projecte i evitar que deixés de funcionar.

La nova xarxa va estudiar els errors comesos anteriorment. I és que, si bé era cert que la ciutat acollia un escriptor, li donava salari en forma de beca, i un pis on viure, qui s'ocupava de l'acollida eren funcionaris de l'ajuntament. Aquestes persones ja tenien assignades unes tasques determinades dins de l'administració de les ciutats, i a més, sovint no coneixen el teixit cultural. Aquesta era una dificultat a l'hora de posar en contacte l'escriptor que estava acollit amb l'entorn cultural de la ciutat, amb els intel·lectuals, per tal que poguessin haver-hi intercanvis i després pogués decidir que volia fer. És a dir que aquests escriptors es trobaven aïllats.

³⁵ City of Asylum (n.d.)

³⁶ ICORN (n.d.)

D'aquesta manera, el programa de l'Escriptor Acol·lit del PEN està relacionat directament amb la tasca de la ICORN. El PEN Internacional té un equip d'investigadors que realitzen un seguiment de la llibertat d'expressió arreu del món, de manera que quan la ICORN presenta un cas d'un possible escriptor perseguit que pot sortir del seu país, el PEN s'encarrega de confirmar que es tracta d'una persona que realment necessita abandonar el seu país. Per ser un possible escriptor a acollir, la ICORN disposa a la seva pàgina web d'un formulari que el mateix escriptor pot completar informant de la repressió que sofreix i que necessita abandonar el país. Com la ICORN no pot saber si són casos reals o no, els fa arribar al comitè d'escriptors perseguits del PEN Internacional que realitza un informe confirmant si aquests escriptors estan perseguits o no.

Cal destacar, que quan des del PEN es parla d'escriptors, és en un sentit ampli, és a dir, qualsevol persona que tingui a veure amb la paraula escrita: escriptors, periodistes, guionistes, etc. Per altra banda, actualment la ICORN s'ha obert també a altres categories d'artistes. Hi ha algunes ciutats que per exemple tenen festivals de música importants, de manera que seria més recomanable acollir un músic perquè poden promocionar millor el seu art. Això és important perquè aquest programa té una característica fonamental, i és que no es tracta només de donar aixopluc a un escriptor perquè pugui sortir del seu país i salvar així la vida, sinó que es tracta de crear-li una xarxa al voltant, perquè pugui continuar fent sentir la seva veu en el país del que ha sortit, però també en el país d'acollida.

Per això és també molt important la traducció i tot el que es pot fer al seu voltant, com per exemple crear un intercanvi també amb la societat que l'acull. És important que aprengui la llengua, que conegui altre gent, que realitzin activitats conjuntes amb altres escriptors, etc. I això influeix també alhora de determinar la ciutat d'acollida, ja que cada ajuntament sap quin tipus de literatura o quin tipus d'art pot promocionar millor. No es pot oblidar que la raó per la qual han de fugir del seu país són les seves paraules, i és imprescindible evitar que la seva veu se silenciï, com sovint ho està al país d'origen. S'ha de garantir, doncs, la promoció de la veu d'aquests escriptors, perquè pugui tornar a ser escoltada.

Perquè quan des del PEN es parla d'escriptors perseguits, no són només aquells escriptors perseguits pels governs, hi ha moltes maneres de ser perseguit. Per exemple, Roberto Saviano, el periodista italià que ha escrit sobre la Camorra, no està perseguit pel govern italià, sinó que està perseguit per la Camorra, la màfia italiana. I a l'Amèrica Llatina hi ha molts escriptors, periodistes sobretot, que estan perseguits per les màfies locals, pel poder econòmic corrupte o pels traficants de drogues. El PEN inclou tota persecució que impedeixi a la persona perseguida viure al seu país a raó del que escriu. Tot i així, el PEN ha establert una exigència per esdevenir Escriptor Acollit, i és que no hagin fet mai apologia de la violència en els seus articles o llibres. Són sempre escriptors o periodistes que opten per la via del diàleg i l'intercanvi cultural.

Quan una ciutat està lliure i està preparada per acollir un escriptor, es posa en contacte amb la junta de la ICORN, formada representats de les diferents ciutats. Aquesta junta està situada al centre administratiu a Stavanger, que és on es va fundar, ja que el Ministeri d'Interior de Noruega va assumir totes les despeses de funcionament de l'administració els primers dos anys de la xarxa. En aquesta posada en contacte, la ciutat d'acollida informa de les característiques de l'acollida, per exemple si només es disposa d'un pis petit no es pot acollir tenir una família nombrosa, ja que moltes vegades l'escriptor pot venir acompanyat de la seva família. D'aquesta manera, es donen les indicacions genèriques: si és un pis gran o petit, si es prefereix un poeta, un traductor, un periodista, depenent del tipus d'activitat que es pot promocionar millor.

Aquestes especificacions es donen per tal que l'acollida el més beneficiosa possible tan per l'escriptor com per la ciutat. En el cas de Barcelona, el programa té el suport directe de l'Ajuntament de Barcelona, de manera que és un conveni a tres bandes: la ICORN, el PEN Català i l'Ajuntament de BCN. Però no totes les ciutats disposen d'un centre PEN per coordinar el projecte, i a vegades és la ciutat qui ho gestiona. En altres casos pot ser una biblioteca o altres tipus de centre, com als Estats Units, que per exemple són universitats les que ho coordinen. L'important és que sempre hi hagi una ciutat darrere que garanteixi que el programa es durà a terme per dos anys, ja que se li ha de garantir a l'escriptor que podrà romandre a la ciutat els dos anys que dura el programa.

Raffaella Salierno destaca que el PEN Català va posar en funcionament el programa de l'Escriptor Acollit considerant-lo com un deute de gratitud pel suport rebut per gran part

de l'elit dels escriptors catalans que van anar a l'exili després de la Guerra Civil Espanyola. Actualment s'han trobat uns documents que demostren que el PEN va coordinar la fugida de molts escriptors catalans i també el fet que poguessin trobar una feina o decidir a quin país dirigir-se. Per altra banda, també va coordinar l'ajut no només dels que havien fugit, sinó també de tots els que s'havien quedat al país, i des de Londres o altres centres PEN se'ls hi enviava tot el que poguessin necessitar: menjar, mantes, i fins i tot paper per escriure.

Salierno explica que, tenint en compte tot l'ajut que els catalans van rebre després de la Guerra Civil, s'ha considerat que ara que es té la possibilitat d'oferir aixopluc a gent que està perseguida al seu país, i que, de fet, és un deure moral el fer-ho. A més a més, cal destacar que la societat catalana sempre hi ha hagut una gran consciència a l'hora d'implicar-se en els àmbits culturals i d'associacionisme. Això, per exemple, va permetre que el PEN Català sobrevisqués l'exili. Si bé d'una manera simbòlica ja que la majoria d'escriptors van quedar dispersos entre diferents països. Però aquesta dispersió no va evitar que el 1973 es tornés a fundar l'associació, un punt d'inflexió que va marcar la recuperació del PEN Català fins a dia d'avui.

El programa Escriptor Acollit té una duració de dos anys, com ja s'ha indicat anteriorment. Des del PEN es considera que el primer any és per situar-se en el nou entorn, entendre a quina societat s'ha arribat, aprendre una mica la llengua, etc. Per altre banda, el segon any és ja més productiu, es tracta de que els escriptors comencin a escriure, s'intenten traduir les seves obres, o per exemple algun ha arribat a escriure en diaris. Bàsicament es tracta de que decideixen quin pot ser el seu futur laboral, ja que des de l'associació no se'ls hi pot donar suport per sempre, perquè hi ha altres escriptors que necessiten sortir i ser acollits.

De tota manera, després d'aquests dos anys, cada cas es treballa individualment, ja que tots són diferents. Alguns escriptors tornen al seu país perquè la situació allà ha canviat, i d'altres demanen asil. Depèn de cada cas. L'acollida és de dos anys perquè des del PEN es considera que és un temps mínim perquè la gent pugui realment decidir quin pot ser el seu futur i buscar-se unes alternatives. Però la situació canvia molt depenent de cada persona. Per exemple, l'escriptora Sihem Bensedrine, de Tunísia, va arribar a Barcelona amb el seu marit dins del programa Escriptor Acollit. Però després d'un any de la seva

arribada va esclatar la revolució de la Primavera Àrab a Tunísia, i va tornar al seu país per sumar-s'hi i continuar la seva lluita.

5. Escriptors acollits a Catalunya

5.1. L'Irakli Kakabadze³⁷

Escriptor i activista nascut a Geòrgia el 1969, és un dels artistes georgians contemporanis més destacats. Compromès amb la lluita social al seu país, però sempre a través de manifestacions pacífiques. El 2006 va ser arrestat a les portes del Tribunal d'Apel·lació del Consell Superior de Justícia de Geòrgia, per llegir un poema junt amb altres companys en contra de la gestió judicial del país. Després d'haver estat aterrestat i empresonat en diverses ocasions, Kakabadze es va veure obligat a exiliar-se als Estats Units. L'escriptor va portar el cas al Tribunal Europeu dels Drets Humans, que va fallar a favor de Kakabadze determinant que l'Estat de Geòrgia havia violat diversos articles de la Convenció Europea dels Drets Humans³⁸.

Més tard, al 2013, Kakabadze va tornar al seu país i va impartir classes a la Georgian-American University, però al 2015 va ser novament arrestat i apallissat per les autoritats georgianes després d'una manifestació pacífica. Un altre cop, l'escriptor es va veure avocat a l'exili, en aquesta ocasió va ser acollit a Barcelona a través del programa del PEN Català Escriptor Acol·lit. La seva estada va començar el gener de 2016, i l'escriptor haurà residit a la capital catalana un total de 17 mesos, ja que a finals de maig de 2017 Kakabadze té previst tornar a Geòrgia.

Pel que fa a l'aspecte creatiu de l'escriptor, destaca la denúncia amb que impregna els seus versos. Unes poesies carregades de força que presenten reflexions sobre la llibertat d'expressió, la corrupció, el capitalisme i altres temes i problemàtiques que pateix el món contemporani. Kakabadze reivindica un estil de creació multilingüístic i multinarratiu, que ell anomena "discurs polifònic", per aquest motiu escriu els seus poemes tan en georgià com en anglès.

³⁷ Kakabadze (2017)

³⁸ European Court of Human Rights (2012)

Com vas començar la teva lluita a Geòrgia?

Durant un temps vaig estar vivint als Estats Units. Al tornar a Geòrgia, el país estava lluitant contra el règim autoritari soviètic. Crèiem que la situació podia canviar cap a millor, teníem expectatives i pensàvem que hi hauria més democràcia, que hi haurien més llibertats. Però ens varem endur una decepció perquè al final va resultar que la revolució democràtica, coneguda com la Revolució de les Roses, no va portar la democràcia que esperàvem. Al final el poder va acabar en mans d'una oligarquia, d'un grup reduït de persones, entre les que es trobaven antics membres del KGB i la gent propietàries de grans negocis.

Quina era la situació de la ciutadania?

Quan vaig tornar al cap al 2000, el que vaig veure és que un petit grup de gent vivia molt bé però la gran majoria vivia en unes condicions precàries, i que aquest grup reduït vivia a expenses de la resta de la població. I això encara continua avui dia: hi ha un grup minúscul de gent que concentra el poder econòmic, després hi ha una part de la població de classe mitja, que conforma entre el 5 i el 10%, i per últim, el 90% restant de la població viu en condicions terribles. Per exemple, fa poc la televisió de Geòrgia va donar dades sobre la taxa d'atur. Només el 15% de la població té feina, i el 85% restant està a l'atur. Està clar que la situació actual es desastrosa, tot i que quan varem abandonar la Unió Soviètica, esperàvem que la democràcia arribaria, però no va ser el cas.

Va ser aleshores quan vas haver d'abandonar el país per primera vegada?

Si, al 2006 vaig ser arrestat pel jutge Eka Tkeshelashvili, i el 2015 pel jutge Levan Murusidze per raons. Sóc per tant una víctima dels jutges al meu país. I per això tinc un poema anomenat *Saviesa catalana*, que fa referència a l'embarbussament "16 jutges d'un jutjat". És una situació que s'aplica a mi, perquè al 2006, jo, junt amb altres col·legues, varem ser arrestats per llegir en públic un poema crític amb el poder judicial davant del Tribunal de Geòrgia. El 2012, el Tribunal Europeu dels Drets Humans, va fallar a favor nostre dictaminant que l'Estat de Geòrgia havia violat, amb la nostra detenció, diversos Drets Humans.

I la segona vegada que et van arrestar?

Al 2015, aproximadament deu anys després d'aquest primer arrest, varem tornar a ser arrestats un altre cop per llegir també un poema davant del Tribunal, en aquesta ocasió per ordre del jutge Levan Murusidze. Aquest jutge, havia donat suport al grup paramilitar conegut com Mjedrioni i havia treballat pel règim de Mikheil Saakashvili (president de Geòrgia del 2004 al 2013). Això bàsicament significa que el sistema actual és inflexible: canvien els líders però els màxims poders judicials són els mateixos, i continuen defensant els interessos de la població rica que representa l'1% de la ciutadania, per sobre de la resta.

Com vas conèixer el projecte Escriptor Acollit?

Jo havia estat en contacte amb el PEN durant molt temps. Primer vaig ser escriptor convidat a l'Ithaca City of Asylum (Nova York) del 2008 al 2012, on vaig conèixer gent molt interessant així com altres escriptors i va ser una experiència increïble.

I com vas arribar fins a Barcelona?

Des del PEN van contactar amb mi perquè coneixien la meva situació, i m'ho van proposar. Des del PEN estudien la situació dels escriptors i analitzen els fets, independentment de qui es tracti. I aleshores a mi em van preguntar si volia venir, i vaig accedir.

La teva família però es va quedar a Geòrgia?

Si. Sigui el que sigui la família, ningú sap què és la família. Però si, el meu fill es va quedar a Geòrgia.

Com valores la teva estada aquí a Barcelona?

Ha estat magnífic realment, he participat en moltes activitats en diferents centres comunitaris, com per exemple lectures, vaig anar a un festival literari a Mallorca, també a una trobada de la ICORN, vaig anar a Galícia a la conferència internacional del PEN, així que he anat a molts llocs diferents i he fet diverses lectures, aquí a Barcelona o en altres ciutats com Manresa. A més a més, han traduït la meua obra de teatre *Medea rehabilitation project* al català i he tingut la oportunitat de parlar-ne amb diferents persones per poder-la representar, ha estat molt interessant.

Un dels temes al que t'has referit al llarg de la teva carrera és el discurs polifònic.

A què et refereixes amb aquest terme?

Estem al segle XXI, i és un segle que tracta del intercanvi cultural. D'aquesta manera hem desenvolupat discursos alternatius. El discurs real avui dia és un discurs polifònic que s'oposa al discurs monofònic predominant, perquè ha de ser escoltat en diferents idiomes i per diferents cultures. Així que ha de ser en català, gallec, basc, georgià, italià, pakistanès, hem de legitimar el discurs en totes les llengües i en totes les narratives i convertir aquestes narratives en discursos per a ser escoltats. I el que hem de fer és construir aquest nou discurs conjuntament, perquè el món està format per una gran multiplicitat. Hi ha 7 bilions d'habitants, i si volem una democràcia real arreu del món, ha de ser una veu per persona, és a dir, 7 bilions de veus.

Com aconseguim que cada individu tingui una veu?

A partir del discurs polifònic i oposant-se al discurs monofònic. Mikhail Bakhtin ja va parlar d'aquest discurs polifònic: quan podem parlar alhora però es crea una harmonia, construint una relació entre les persones més horitzontal i no jeràrquica. Però hem de treballar molt dur per tal de connectar els aspectes creatius de cadascú i harmonitzar aquestes veus polifòniques, per fer-les sentir. I això és molt interessant de veure-ho en el cas català, perquè la cultura catalana ha demanat una llibertat i una lliure expressió per molts anys. Però no és la única, hi ha moltes altres cultures en la mateixa situació: al meu país Geòrgia, a Rússia, a Ucraïna, i a la resta de països del món, fins i tot Itàlia. Per exemple ara podem veure que la gent d'Escòcia vol tenir la independència. Tot aquesta gent ha de ser escoltada, però al mateix temps hi ha 7 bilions de veus que han de ser escoltades. I el punt principal del discurs polifònic és permetre escoltar cada una d'elles. Això és la democràcia, no només un 1% de la població escollint qui volen que governi. Hem de poder escoltar totes les veus d'aquestes comunitats.

Tens un poema que parla de la autopista de la informació en el que parles de la sobre- informació. Quin és el balança entre la sobre-informació i la veritat?

És una bona pregunta. Mahatma Gandhi va dir que el principal experiment de la nostra vida és buscar la veritat, i això és el que realment significa viure. I per això hem d'arribar fins al fons de les coses. És molt difícil fer-ho, perquè per una banda se'ns diu que no hi ha censura, que hi ha més o menys llibertat d'expressió, i és cert, hi ha gent que no és necessàriament arrestada com em va passar a mi per llegir un poema, hi ha

països en que es pot expressar la pròpia opinió. Però un altre cop ens trobem amb una situació que és absurda i és que hi ha una proliferació d'informacions ingent, per exemple la premsa rosa, que dóna una informació que realment no té cap interès. I després estan els fets. Per exemple, cada dia 120.000 persones moren per la falta d'aliments i medicaments, una mancança que és possible de suplir. 22.000 nens i nenes moren diàriament a causa de les polítiques econòmiques establertes per l'oligarquia que governa el món. Aquesta informació, que és real, mostra que la gent pobre està sent massacrada en nom del progrés econòmic d'uns pocs. Ara, aquesta veritat, si realment no la busques, no la veuràs.

Aleshores, com podem accedir a aquest tipus d'informació?

De fet, l'accés a aquesta informació no és del tot lliure, és molt difícil i requereix de temps trobar aquesta informació. Pots veure molta pornografia a Internet, i ningú interferirà, i fins i tot els nens poden accedir-hi, però si vols escoltar la veritat sobre quanta gent mor a causa dels interessos econòmics, a causa de la crueltat del capitalisme, aleshores no és tan senzill. La meua pregunta és per què? Per què hi ha aquesta censura indirecta i com funciona? Per què no som capaços de veure, per exemple, que hi ha 1 bilió de persones que mor de gana, segons organitzacions de la salut i organitzacions d'aliments mundials? O per altra banda entre 3 o 4 bilions de persones viuen en condicions terribles, encara que no morin de gana, però tenen grans dificultats d'accés a aigua potable o a l'electricitat entre d'altres. Clar que hi ha respostes, i són molt senzilles. Tot això passa perquè el sistema actual beneficia a unes persones determinades: la oligarquia neoliberal que controla el sistema, però potser representa només un 1% de la població total. És un tipus de censura diferent. Avui dia les elits neoliberals són les que controlen la informació, i s'asseguren que la informació que no els convé no arribi a les masses.

Perquè hi ha interessos?

Si clar, tot és pels seus interessos socioeconòmics. Cada 8 segons un infant mor segons dades de l'ONU, per culpa del sistema econòmic artificial que s'ha imposat al món. Es té l'aliment suficient però no es fa arribar a qui ho necessita. Són les elits financeres mundials les que estableixen les normes del joc, i les normes del joc són que és necessari matar de gana aquesta gent per tenir mà d'obra barata. Bàsicament és un sistema d'esclavitud amb salari.

Creus que aquests interessos afecten els moviments de refugiats?

El problema és que la gent d'Àfrica, Amèrica Llatina o Àsia està sent explotada per la elit financera, que és principalment europea i nord-americana, per tal de produir productes de manera molt econòmica, un sistema que sovint porta al genocidi en aquests territoris i a confrontacions militars. Els hi donen armes de manera que la població autòctona es mata entre ella. No se'ls hi dóna una oportunitat de viure una vida normal al seu propi país, de manera que es veuen obligats a marxar. Però, sense pensar en l'apoderament de la gent, no podem parlar de democràcia, no podem tenir real democràcia a no ser que les necessitats humanes bàsiques estiguin cobertes. Per això s'està organitzant una gran marxa des de Nova Delhi fins a Ginebra, el sud començarà a marxar cap al nord per tal de parlar directament. No es pot aturar la immigració sinó es solucionen les males condicions de vida als països d'origen. L'hemisferi sud, on hi ha 6 bilions d'habitants, està sent oprimat pel nord. I no hi ha diàlegs de com aturar aquesta situació, i aquest és el motiu de la catastròfica situació migratòria actual, que està conduint cap a un gran cataclisme. Perquè 6 milions de persones s'estan movent, i això és només el principi, és la punta de l'iceberg.

Quina és la solució a aquesta dualitat entre el nord i el sud, entre la gent dominant i la gent sotmesa?

Aquest és el quid de la qüestió. La solució és obrir una democràcia orientada a la societat per tenir una democràcia social i justa en aquests països, no és difícil. El que necessitem és tenir la voluntat d'aquest grup reduït que és la classe financera dominant. I si tenen aquesta voluntat, els recursos són allà, és possible.

Retornaràs a Geòrgia per continuar la lluita?

Hi torno molt aviat. Hi ha un gran moviment que s'està iniciant ara i ens unirem a la marxa de Nova Delhi a Ginebra que s'anomena "Jai Jagat 2020" (Caminada d'1 milió 2020). I també hi ha una gran mobilització de gent desnonada, gent a la que el govern ha desposseït de les seves llars i les seves terres. Un grup de gairebé 1 milió dels 3,7 milions d'habitants de Geòrgia que han perdut la casa o les terres a causa dels inversors. Així que és una catàstrofe social molt greu i ara s'està iniciant un moviment que està començant a dur a terme accions per denunciar aquesta situació. Hi ha moltes coses per fer, cal fer esforços per incidir en la educació. Per descomptat és una organització pacífica.

Quantes associacions hi ha Geòrgia que combaten aquest tipus de situacions?

Hi ha unes poques organitzacions, no diria que n'hi ha moltes. Associacions de professionals, associacions d'estudiants, hi ha també algunes ONGs, però no n'hi ha masses perquè allà no es fomenta l'associacionisme. Geòrgia està governada per un oligarca i la majoria de partits polítics estan sota el seu control, i també controla els recursos financers. Aquest és un dels problemes sobre els que hem de treballar per poder tenir una democràcia real.

Hi ha aquests països que tenen democràcia però no és real perquè els partits polítics estan controlats per uns mateixos interessos. Què es pot fer doncs, quan la política està controlada per uns interessos determinats?

L'oligarquia neoliberal no és democràcia. La real democràcia és aquella que està orientada a la societat. És aquella que supleix les necessitats socials bàsiques així com els drets humans, això protegit per drets polítics i econòmics. Això és molt important. És a dir, tot infant té dret a rebre una educació, tota persona jove ha de tenir dret a una educació, aquest és un dret humà fonamental. I fins que tothom no accepti que això és un dret fonamental, no es pot tenir una democràcia. No és una democràcia quan només un percentatge reduït té accés a l'educació. Així que el repte per al segle XXI és tenir una democràcia real, i una participació real, això és el que necessitem. Avui, en el sistema de l'oligarquia neoliberal no tenim una democràcia, però ni a Geòrgia ni a la resta del món. És un cleptocràcia i una oligarquia el que està dominant el món.

Cada país ha de lluitar per la democràcia individualment, o pot haver-hi una unió entre les nacions?

Jo crec que el que hi ha al món és una situació molt complicada perquè per una banda cada nació té el dret a l'autodeterminació, i per l'altra banda, cada individu també té per ell mateix el dret a l'autodeterminació i a la prosperitat social. Ara bé, com unir aquestes dues nocions és un repte molt interessant. El que penso és que està passant és que el món s'està fent més petit cada dia. A través de les xarxes socials i els mitjans de comunicació estem establint les nostres relacions i a través de les xarxes socials i els nous dispositius podem estar en contacte amb gent que es troba a quilòmetres de distància de manera molt senzilla. Això és el sistema de comunicació global. Així que el món s'està fent més petit a través d'aquestes xarxes socials. Estem avançant cap a un model global d'un sol país virtual.

I aquest model global pot comportar una democràcia universal?

Ja hem experimentat models de governs democràtics reals, per exemple Alemanya, aquí Espanya, a França, la majoria de països de la UE tenen una democràcia social, així com també per exemple el govern de Canadà. Ja hem vist aquest model, però només s'ha aplicat a 1 bilió de la població mundial, i potser menys. És menys d'un bilió de persones que viuen sota les circumstàncies de la socialdemocràcia. El meu punt és que el repte del segle XXI és que el món s'està convertint en una ciutat global, en un país global. Necessitem doncs, que el sistema democràtic social, tal i com ja existeix a la UE, s'apliqui al món sencer. I no és impossible, de fet és molt possible. L'únic problema per això són l'oligarquia financera i les elits financeres, a qui no interessa tenir aquest tipus de sistema, perquè els interessa continuar disposant de mà d'obra barata. I per això només un 1 bilió de persones viuen en democràcia, i els 6 bilions restants viuen sota les condicions de diferents models autoritaris.

I el fet que el món s'estigui fent més petit no xoca amb una falta de solidaritat o per exemple l'eurocentrisme, amb el fet que alguns països decideixin tancar-se en ells mateixos. ?

L'eurocentrisme és una forma de racisme, i és un error. Hi ha moltes formes de racisme a causa dels reptes que la humanitat està afrontant, i a causa del que està provocant el sistema financer i econòmic contemporani. És un sector molt reduït de la població el que controla els recursos, i hi ha una distribució molt desproporcionada dels beneficis. Bàsicament hem de deixar enrere l'eurocentrisme o qualsevol tipus de visió racista. Cal expandir-se més enllà de les fronteres de l'ètnia, la nacionalitat, la raça o la religió, i intentar avançar cap a la idea de ciutadania global, és a dir, un ciutadà, una veu; un ciutadà un vot; un ciutadà, una necessitat. A més, necessitem tenir una institució de la ciutadania global, perquè el món s'està fent més petit i la democràcia és la única solució al problema.

Als teus poemes fas reflexions sobre la situació actual de Geòrgia per exemple, i altres temes. A qui et dirigeixes?

No crec que em dirigeixi a un grup específic de gent. L'artista no busca que l'audiència estigui d'acord amb ell, l'artista vol presentar la veritat, intenta mostrar la veritat. La diferència entre un polític i un artista és que el polític et diu que t'està dient la veritat, però en realitat la majoria del temps està mentint. Per altra banda, quan l'artista t'ofereix

un treball artístic et diu clarament que t'està mentint, però si és art del bo, en el fons t'està dient la veritat, un 95% de veritat, i només un 5% és mentida. L'artista t'intenta mostrar la veritat sota la disfressa de l'art, i això no s'accepta el en món de la política, perquè als polítics no els hi agrada la veritat. I aquest és el repte de l'artista.

Així que l'art és una manera de continuar endavant amb la lluita social, perquè dóna el poder d'expressar la veritat, d'arribar a la gent i mobilitzar-la.

Jo crec que l'art té un poder enorme. La humanitat té dos grans poders: per una banda l'habilitat de pensar en l'altre, que és l'amor. I l'altre és la manifestació de la pròpia llibertat i la creativitat. I l'art és el camí de la creativitat i de l'expressió de les emocions. I avui dia hi ha moltes coses a dir, més que mai, i la veritat ha de ser articulada per permetre la transformació creativa de la societat humana deixant enrere la injustícia social.

Quina és la millor experiència amb la que et quedes de la teva estada a Barcelona?

Barcelona és un lloc sorprenent. He tingut molta sort de poder estar aquí durant un any i tres mesos, i estic molt content, he conegut gent molt interessant, he fet amics, i em quedarà un molt bon record de la ciutat per sempre. Un any al paradís, no hi ha un lloc millor que Barcelona. A més, he estat molt ben rebut pel PEN Català i estic molt agraït. He fet molt bons amics, he fet magnífics treballs, col·laborant amb gent molt interessant com Víctor Obiols. I m'agradaria molt tornar.

5.2. En Salem Zenia³⁹

Nascut a la regió de la Cabília, al nord d'Argèlia, Salem Zenia és un escriptor, poeta i periodista compromès amb la cultura amazic i també amb la cultura catalana. El seu país, Algèria, ha passat per diverses revoltes i per una guerra civil, que Zenia va seguir de ben a prop mentre treballava a un diari. El 2007, però la situació a la seva regió es va anar fent cada cop més complicada i es va veure obligat a marxar.

D'aquesta manera, es va acollir al projecte Escriptor Acol·lit del PEN Internacional, i va escollir venir a Barcelona. Després dels dos anys que dura el projecte, va decidir

³⁹ Zenia (20017)

quedar-se a Catalunya, ja que la situació al seu país continua, a dia d'avui, sent massa perillosa. Actualment viu a Olot, a la Garrotxa, i cal destacar que combina la seva tasca de poeta i novel·lista amb la redacció de diversos articles en llengua catalana per al diari Ara o les publicacions periòdiques de l'Institut Català de la Mediterrània.

El poeta ha estat molt prolífic en l'escriptura en amazic, i ha reivindicat sempre la importància de les llengües així com l'agermanament entre cultures. Per aquest motiu, un dels seus projectes més destacats a Catalunya, dut a terme conjuntament amb el PEN Català, és un diccionari de català-amazic. Per altra banda, els poemes i textos d'en Salem Zenia són sovint reivindicatius, reclamant la importància de la seva cultura així com la lluita contra la injustícia i les dictadures polítiques i econòmiques.

Com vas arribar a Barcelona?

Jo vaig arribar a través de l'ICORN i del PEN.

Com ho vas conèixer?

Jo mai m'havia plantejat marxar d'Algèria. Però la situació es va tornar molt complicada a partir del 2005, perquè cal al 2000 va començar una revolta popular molt important, amb enfrontaments amb l'exèrcit, que havia matat un centenar de joves. A partir d'aquest moment la situació es va tornar molt perillosa a la meua regió, la Cabília, i vaig contactar amb uns amics de la ICORN, a Noruega, i em van ajudar a sortir del país. Aleshores, com que el PEN Català començava a formar part del projecte de la ICORN, em van proposar Barcelona com a ciutat refugi i em van donar a triar, o aquí o a una altra ciutat del nord. Jo vaig triar Barcelona.

Per algun motiu especial?

Si, és una ciutat mediterrània i jo sóc mediterrani. A més, és una ciutat molt propera, Alger està a 50 minuts de Barcelona. És gairebé la mateixa distància que hi ha entre Barcelona i Palma de Mallorca. Vaig triar venir aquí per raons culturals, de proximitat, d'àmbit. Això va ser a finals de 2007.

Com van anar els dos anys dins del projecte Escriptor Acol·lit?

Van ser dos anys molt plens, moltes activitats, molta feina, molt agermanament, entre la Cabília i Catalunya. Després jo pensava marxar, pensava que després dels dos anys

potser la situació canviaria allà, a Algèria, o evolucionaria positivament. Però al final no va passar, perquè dos anys és molt poc temps, són dos dies. I vaig decidir quedar-me.

I el català el vas aprendre aleshores?

Si, vaig fer cursets a la universitat i després amb el consorci lingüístic, i després amb la gent del carrer.

Quan vas estar aquí amb el PEN, com va funcionar l'intercanvi cultural que promocionen des del PEN?

Aquest és el projecte principal del PEN. Abans, a Algèria, hi havia poca gent que tenia una idea sobre què és Catalunya, què és la cultura catalana, però gràcies a nosaltres, als escriptors, que som ponts entre cultures, hi ha informació que circula de les dues bandes, i la gent va començar a preguntar, a reflexionar, a buscar què és el que passa, i avui la meva regió ha agafat el model català com a model a seguir, pel seu procés polític.

És a dir que hi ha com un paral·lelisme entre Catalunya i la Cabília?

Exacte. Avui Catalunya s'ha tornat per a nosaltres un model de pacifisme, un model polític seriós, i no només seriós sinó que està aguantant pacíficament. Cosa que no és fàcil, perquè s'ha de saber gestionar els radicals, els punts radicals, que existeixen en totes les societats. Això és un repte, i no és fàcil, sempre hi ha gent que té pressa, sobretot els joves, tenen pressa d'arribar on sigui saltant totes les pautes. Això no pot ser, i per això Catalunya s'ha convertit en un model. I pel que fa als intercanvis culturals que parlàvem, varem organitzar un intercanvi de poetes a finals de 2008, una gira de poetes de la Cabília aquí a Catalunya, a totes les ciutats importants. I després, un grup de poetes catalans van anar a la Cabília a fer una gira i explicar què és Catalunya, què és la cultura, la literatura i la poesia catalana, i va ser un èxit.

Els portadors del que està passant a vegades no són ni els polítics ni els mitjans de comunicació, sinó que són els poetes i els artistes els que transmeten millor la cultura d'un país a un altre.

Jo crec que l'element principal de la transmissió és l'artista, el poeta o l'escriptor. Perquè aquesta gent té interessos pels que mentir, per donar falses notícies o falses informacions. Els polítics si. El polític pot mentir per interessos partidaris o personals.

Els polítics mai transmet la veritat a un altre lloc o a una altra societat si no tenen un interès específic. Tampoc ho fan els mitjans de comunicació, perquè també ells estan lligats a interessos, o a lobbys. Cada lobby controla un diari o una televisió per exemple, i sempre controlen la informació que surt dels mitjans. Aleshores, la informació que arriba a l'altra banda sempre està deformada, és una informació incompleta. I aquest no és el cas de l'artista, ni de l'escriptor ni del poeta, perquè el poeta és sencer. No té interès a mentir ni a donar falses informacions. Per això són molt importants els contactes entre artistes de dos pobles o dues societats diferents. Però això als governs o als partits polítics no els interessa, i la cultura sempre està deixada de banda. Això és un error, per a un país que està lluitant per la seva supervivència hereditària, la seva supervivència econòmica o política o la seva sobirania. Un país que està buscant una visibilitat, una existència, la cultura ha d'estar a primera línia.

I què es pot fer per posar la cultura a la primera línia si els polítics no hi tenen interès?

És una qüestió de consciència. Si els polítics no entenen que el seu projecte està lligat amb la cultura, trigaran més temps a aconseguir el que volen. Potser en lloc d'arribar en un any, arribaran en 10 anys, i potser la informació es transmetrà d'una forma molt deformada, molt limitada. Ningú pot fer les coses sol, ningú pot arribar a aixecar coses gegantesques sol, sempre necessitem algú més, sempre necessitem el que és més petit que nosaltres. Aleshores, s'ha de mirar aquestes petites ajudes per fer un gran país, per fer un gran poble, una gran societat. Sempre s'ha de mirar a l'altre i sempre es pot ajudar d'alguna manera, ja sigui amb la paraula o fins i tot amb la mirada. Una mirada ja és una ajuda. Mai s'ha de menysprear aquestes petites ajudes, aquesta gent que està mirant des de l'altre costat o l'altre país.

Tu has fundat un parell de diaris allà a Algèria, com va funcionar?

El primer diari es va fundar a l'inici de la guerra civil. Al 1988 hi va haver una revolta molt important, es podria dir que va ser la Primavera Amaziga, 20 anys abans de la Primavera Àrab. Amb la revolta, el règim va agafar por i va obrir una espècie de procés democràtic. Amb aquesta escletxa, nosaltres varem aprofitar per plantejar i per fundar associacions, diaris, entitats, etc. Varem aprofitar aquesta obertura i en aquell moment varem crear el diari. Va ser un diari que va aguantar tot i que va esclatar la Guerra Civil. La guerra va durar 15 anys, i els primers cinc anys, del 90 al 95, el diari va funcionar

molt bé, però dins d'un àmbit de guerra, en el que cada dia sorties de casa però no sabies si tornaries. D'aquesta manera vaig perdre molts amics pel camí, van ser assassinats pels dos bàndols, pel règim i pels islamistes, era una guerra total. A partir del 95 el diari va tancar, i em vaig quedar uns anys en una espècie d'exili interior, amagat. Durant aquest temps vaig aprofitar per escriure, i a vegades col·laborava amb altres diaris, vaig lluitar amb la ploma.

I el segon diari?

Això va ser fins al 98 que vaig decidir fundar un altre diari, perquè era insostenible quedar-me amagat. Aquest nou diari no rebia cap publicitat, va funcionar amb les compres dels lectors, sense res de publicitat. I això és perquè la publicitat, fins ara al 2017, és un monopoli de l'estat. Si vols fer un anunci ha de passar per l'agència estatal, i l'agència l'enviarà a qualsevol diari que la persona que posa l'anunci no escull. L'estat controla la publicitat, així, els diaris que treballen pel règim, els hi donen la publicitat, i als altres no. Aleshores molts diaris van tancar. Nosaltres però varem aguantar, perquè era un diari d'opinió i d'informació al mateix moment, que utilitzava dues llengües de treball, l'amazic i el francès, i varem aguantar fins al 2005, a la segona revolta. Aleshores la situació a la regió de la Cabília es va tornar molt perillosa, i com que tinc família i tinc nens, vaig marxar i varem haver de deixar el diari.

Això que dius de la publicitat és una manera d'acabar amb els diaris que no interessen al règim?

És una manera de controlar. Vols publicitat? Doncs vine amb nosaltres. No vols publicitat? doncs ja pots parlar. Bé, et deixen parlar, et deixen dir coses, perquè oficialment és un estat democràtic. D'aquesta manera, de cara a l'estranger, de cara a les associacions internacionals com Reporters Sense Fronteres, Amnistia Internacional i altres ONGs que treballen pels drets humans i que tenen tots una seu a Algèria, es mostra que estem oberts. Però els periodistes que treballen en diaris que no són del règim, de tan en tan hi ha un que és atropellat per un cotxe. No hi ha censura directa, però si dius el que vols pots estar en perill.

És una democràcia falsa, és només per donar una imatge acceptable internacionalment?

És una façana. Però la realitat és que hi ha molts periodistes que han mort atropellats al carrer, o per exemple, periodistes que estaven prenent una cervesa a un bar, i a l'anar al lavabo s'han trobat amb algú que els hi ha clavat un ganivet a la panxa. I l'endemà, la premsa diu que era un borratxo que va clavar un ganivet a la panxa d'un periodista. Però el borratxo està pagat pel govern. Els periodistes i els artistes tenen por, perquè si caminen pel carrer no saben mai amb qui es poden trobar, allà a Algèria, i no hi ha cap protecció. La majoria ha fugit o ha marxat. I els que queden és una autocensura, no diuen res.

El govern controla la premsa a través de l'autocensura?

Si. Hi ha molts que tenen la sort de marxar, com jo, o tenen la sort de canviar de país perquè tenen mitjans, però d'altres no. No tenen ni els mitjans necessaris ni la sort de trobar a algú que l'ajudi. Aleshores que han de fer? Faran la seva feina però intentant escriure i que la gent llegeixi entre línies.

Els que heu marxat des de fora continueu la lluita?

Si i tant. És l'únic lloc que ens queda per denunciar, per lluitar, per fer pressió sobre el règim.

Tu has publicat majoritàriament a França, però també et van publicar a Algèria. Com ho vas aconseguir?

Tots els primers llibres que vaig publicar ho vaig fer a París. I després aquí a Catalunya. Aquí vaig publicar dos poemaris i una novel·la, i altres textos o assajos. Però durant la guerra, hi ha un noi a Algèria que és molt valent, i em va proposar de publicar la meva primera novel·la, que és una novel·la que políticament no molesta gaire. Em va dir que tenia por però que ho intentaria. Ell ho va intentar i la va publicar. Ha rebut algunes trucades amenaçadores, però no han estat importants i ha funcionat molt bé. I era la primera vegada que jo publicava a Algèria. I això gràcies al PEN.

Quin paper ha tingut el PEN?

Doncs el PEN Català, el PEN Internacional o la ICORN són associacions que tenen un pes a nivell internacional molt important. I com que tinc la protecció d'aquestes ONGs,

doncs el règim d'Algèria ha fet la vista grossa amb aquesta publicació. Però potser amb la pròxima no. No se sap mai. Perquè allà, només fa uns anys, del 90 cap aquí que van aparèixer les primeres editorials privades. Abans era una editorial estatal, com a Cuba avui o a Rússia fa uns anys. És la mateixa ideologia: Algèria, Rússia, Cuba, Veneçuela, etc. Tots aquests països que antigament es deien comunistes o de l'est, tenen aquestes polítiques, i a Algèria hi havia dos editorials: una editorial lligada al partit únic que governava i l'altre lligada als militars i a l'estat. A partir dels anys 90' cap aquí, a partir de la guerra civil, van deixar que altre gent obrís editorials. Però a l'inici era controlat, i en definitiva, les editorials actuals són com apèndix de l'editorial estatal.

Encara avui les continuen controlant?

Si. Per exemple, abans als anys 80' 90' el llibre era subvencionat. Amb 20 euros podies tenir una biblioteca a casa. La compra de llibres era subvencionada per l'estat: un llibre que al mercat costava 20€ el podies comprar per 50 cèntims. I això perquè l'estat encoratjava a la gent a llegir, però a llegir els llibres que publicava l'estat. Era un adoctrinament. Els poetes com jo, que estem fora del circuit, o ho publicàvem fora o no publicàvem. Però a partir de la guerra civil, aquesta política es va acabar, es van deixar obrir noves editorials, però els llibres són molt cars. Aleshores la novel·la que costava 50 cèntims, ara ja no costa ni 20€, ara costa 60€.

És una altra manera de controlar?

Exacte. És una manera de controlar, diferent de la primera. Abans la gent comprava gratis el llibre, però el llibre que donava el règim. Ara poden triar però no poden comprar perquè és massa car. I a part d'això, els fullets estan prohibits, i els llibres que deixen publicar continua havent-hi un cert límit.

Això és perquè la poesia, l'art, al cap i a la fi és una manera de continuar endavant amb la lluita?

Al nord d'Àfrica, la poesia ha estat una arma de guerra, des de l'antiguitat, des de fa milers d'anys. La poesia sempre ha estat una arma. I avui continua sent una arma, per això el règim té por de la poesia sobretot. Perquè la gent allà hi està molt enganxada, tot i que és una societat oral, perquè ha sofert moltes invasions i ocupacions, i mai ens han deixat desenvolupar la nostra literatura escrita. Per això ens varem refugiar en l'oralitat. Però ara no, ara és escrita. I els fa por.

Parles de l'amazic?

Si, l'amazic és més oral, per raons històriques i sociològiques. Era una llengua escrita, però amb el temps va deixar de ser una llengua escrita i es va refugiar en l'oralitat. El primer escriptor de la humanitat, Apuleu, era amazic, però va escriure en llatí, i no se sap si va escriure en amazic, perquè no va deixar cap rastre. Era de l'est d'Algèria actual.

Amb el PEN Català heu fet un diccionari amazic-català quin és l'objectiu?

Un diccionari és una eina molt important. És una eina que és molt simbòlica, perquè no només és una eina de treball, sinó que és una eina d'agermanament. En català pots trobar molts diccionaris: català-occità, català-francès, català-àrab, però català-amazic no. Per nosaltres és molt important apropar-nos a una cultura que està també perseguida en el seu país, que té problemes, però té aquesta generositat, aquesta filosofia d'ajudar als altres, d'apropar-se als altres, de mirar cap als altres. És una eina molt simbòlica per a nosaltres, i pot servir als catalans que s'interessen per l'amazic, o sobretot els amazics que s'interessen pel català o que viuen aquí. Hem trigat molts anys a realitzar-lo, i en Carles Múrcia, que és el coautor ha fet una feina magnífica, és un noi molt treballador, jo li agraeixo molt la feina. I també al Carles Castellanos que és la columna vertebral d'aquest projecte, i sobretot al PEN Català. Gràcies al PEN Català hem aconseguit aquest diccionari. Aquest diccionari és una pedra per fer camí, i espero que en el futur tindrem altres oportunitats per fer altres coses, i construir aquesta amistat entre Catalunya i els amazics. Perquè estem tan a prop i alhora tan lluny que no ens coneixem de res.

La cultura amazic no és molt coneguda aquí a Catalunya.

Això és cert. Abans de l'ocupació otomana, que va tallar la Mediterrània, hi havia una llengua, que es deia llengua franca, que era una barreja de català, italià, francès, amazic, àrab i castellà, i tothom al Mediterrani la parlava. Però quan van arribar els turcs, després de les guerres pel control comercial de la Mediterrània, aquesta llengua es va perdre. En aquest mateix moment, Catalunya tenia lligams molt estrets amb el nord d'Àfrica. Al segle XIII o XIV, la capital d'Algèria no era Alger sinó que era Tlemcen, al costat d'Oran, a la frontera marroquina. La majoria dels consellers del rei de Tlemcen de l'època eren catalans, i dins del seu exèrcit tenia tot un regiment de catalans. Això vol dir que hi havia un circulació entre els dos territoris molt important. I el comerç del tabac, i de l'or entre el nord d'Àfrica i Catalunya era molt important. Però això la història

ho ha amagat, o ho ha oblidat. I cal treure-ho a la llum per dir a la gent que no em viscut sols, ni aïllats. Avui que Catalunya s'ha convertit en una regió a l'interior d'Espanya, abans era una nació, que tenia comerç, que tenia relacions diplomàtiques. Catalunya ha de recuperar aquesta història que és seva, i que és nostra també. I això és molt important, i és gràcies als historiadors, als poetes i als escriptors que es coneix la història. Per això la cultura és el més important ha tenir en compte.

Creus que això ha passat perquè hi ha hagut una divisió entre el sud i el nord, entre Europa i la resta?

Si clar. El canvi va començar amb la colonització, amb la colonització el món es va gelar completament. Quan va començar la colonització d'Àfrica, d'Amèrica Llatina, d'Àsia, etc. les coses es van gelar i l'eurocentrisme va néixer amb el colonialisme, perquè s'ha de justificar l'esclavatge. Com es pot justificar explotar un ésser humà? Rebaixant-lo, dient que és inferior, que no és intel·ligent. Així és explotable. És a partir d'aquí que va néixer l'eurocentrisme, va néixer amb la il·lustració, amb el renaixement. Menyspreen l'altre, li treuen la seva humanitat i així es pot explotar. Però ara estem al segle XXI, tot això s'ha acabat. Ara l'explotació és a través dels bancs, a través dels lobbys financers internacionals, i avui no hi ha esclaus i no esclaus, tothom és consumidor. Els grans empresaris, les multinacionals, no els importa quin idioma parlis, el que els hi importa és el consumisme. Però nosaltres podem aprofitar i acabar amb aquest pensament de superioritat, i intentar reescriure la història.

Però l'eurocentrisme i les conseqüències del colonialisme encara s'arrossegueu, per exemple en la situació dels refugiats que arriben a Europa. De quina manera se supera l'eurocentrisme?

L'eurocentrisme és estructural, no és una cosa que es pot treure d'un dia per l'altre. Fa masses segles que està incrustat en el pensament europeu, però no és la fi del món, tot té solució. Per la situació dels refugiats jo no tinc solució, però crec que la societat civil en general pot ajudar. Perquè jo crec en la societat civil, les ONGs i no els governs o els polítics, crec en aquesta gent, crec en les individualitats. Mira el que va passar a la II Guerra Mundial, hi havia refugiats a tota Europa, a tot arreu trobaves files de nens, ancians, dones i malalts, que caminaven buscant refugi. I això va passar ahir, no fa 3 segles, va ser ahir. Tot Europa va ser refugiat. Però ara la gent és molt egoista, cadascú amb el seu confort personal: té un cotxe, una casa, un salari, i no es preocupa per la

resta. Això és una actitud egoista, també és humana, però precisament com que som humans, i tenim la capacitat de reflexionar, la gent pot mirar cap als altres, perquè això pot passar a qualsevol. Jo mai m'havia imaginat marxar, perquè jo vaig néixer en el moment de la independència d'Algèria i jo estava tranquil al meu país, estava bé, tenia una situació econòmica prou bona, podria dir que era de la classe mitjana alta, no era ric, però estava bé. Però la vida va fer un gir i ara estic aquí, i sóc a l'atur per exemple. Però estic en pau, i això no té preu. T'he donat el meu exemple perquè jo mai m'havia imaginat marxar. I aquesta situació pot canviar d'un moment o altre a qualsevol país.

És un altre paral·lelisme amb Catalunya, ja que la elit intel·lectual de Catalunya va haver de marxar durant la Guerra Civil Espanyola. Això ha fet que Catalunya sigui més solidària?

Jo conec molts escriptors catans que estan en aquesta situació, que estan ajudant, que estan treballant per ajudar. Però jo parlo d'una manera general, no només de Catalunya ni d'Europa, perquè per exemple al meu país hi ha gent que arriba de més al sud i no els deixen travessar el desert. I això em fa mal, perquè ningú busca el perquè aquesta gent està fugint dels seus països, ningú es pregunta això. Abans de la mort del Gadafi, Europa estava pagant a Líbia per matar els refugiats, per evitar que arribessin a la Mediterrània. Avui estan pagant Turquia per matar-los. I els mitjans de comunicació mai parlen d'això. Perquè Turquia és un país membre de la OTAN, és un país veí, i és fronterer, de manera que és un país clau. Europa està pagant a Turquia per contenir els refugiats. Però per què no fan servir aquests diners per ajudar la gent a quedar-se als seus països? S'ha de veure per què fugen. S'hauria d'anar a l'origen. Però hi ha molts interessos als països d'origen que ningú té interès a divulgar. Perquè els països europeus, Xina, països que estan fora d'aquest nucli, s'estan aprofitant i estan explotant a la gent. Fomenten guerres per protegir les mines, les explotacions. Per exemple, l'Azawad, una regió al nord de Mali, es va intentar independitzar fa poc, però no va ser reconegut per ningú. Perquè allà hi ha mines d'urani gegantesques que estan explotades per Areva, una empresa francesa, per fer funcionar 80 centrals nuclears, i no interessava perdre el control de les mines. Un altre exemple, és Nigèria. Allà el quilo d'urani, que costava 150€ fa uns anys, Areva pagava al règim nigerià 45€ el quilo, perquè el règim és corrupte. I això fa que la població passi gana. I a aquesta gent només li marxar a Europa. Per què a Europa? perquè és més rica. Però la majoria no arriben, es moren al mar.

Això passa per la corrupció dels estats?

Abans el terme de màfia era específic a la Sicília, a Itàlia. Ara tothom és mafiós. Els estats són estats de mafiosos. Mira el que passa a Espanya, tota la cúpula política. Quan un règim o un govern roba al seu propi poble, al seu propi país, què queda? Són uns mafiosos. Al meu entendre un mafiós roba a la gent, passa pels comerciants i cada més els fa pagar per protecció. Però l'estat quan passa a cometre els mateixos actes que la màfia clàssica, no queda res. I això passa a tot arreu, al meu país o aquí.

Queda la cultura, però?

Queda la cultura i la indignació. Els moviments populars com Podemos, com les revoltes. No s'ha de callar, la gent ha de queixar-se, ha de revoltar-se i després la revolta pot portar alguns beneficis o no, però no es pot callar.

Parlant de la revolta, un dels teus poemaris que es diu *Jo sóc l'estranger*, es divideix en cinc parts que són: Llibertat, Amor, Ràbia, Revolta i Exili. Perquè aquestes parts?

A part de l'exili, aquests temes estan relacionats. No podem tenir llibertat sense amor, ni podem accedir a l'amor sense llibertat. La ràbia i la revolta estan lligats amb la situació que estem vivint, els problemes s'estan tornant globals, i allà com aquí tenim la mateixa ràbia. I la revolta és això, és no callar. Perquè avui pots tenir una situació econòmica satisfactòria, però això pot canviar d'un dia a l'altre, i s'arribarà a una situació catastròfica, perquè no hi ha solidaritat entre la gent. Perquè quan una persona aconsegueix una situació o un estatus elevat, oblida als altres. I això és per culpa de l'individualisme, per falta de solidaritat. L'individualisme és el que ha aconseguit el capitalisme salvatge, individualitzar la gent, que cadascú es preocupi d'ell mateix. I això crea una "desocialització" de la gent. Hem de tornar a la solidaritat entre la gent, si pots ajudar ajuda. Hem de reaprendre a viure en societat, a acabar amb l'individualisme. Perquè per mi no és un bon camí, l'individualisme. Fins a un cert punt està bé, per exemple en les creences, això és individual i s'ha de respectar. Però quan es tracta de relacions socials amb la gent, l'individualisme és nefast. Per això el capitalisme mundial ens controla, perquè controla a cadascú per separat. Però no pot controlar a una societat total que s'aixeca. Per això ens controla un a un, i controla els mitjans de comunicació, controla l'escola, controla els hospitals... Foucault, el filòsof francès, parla d'això, parla de com el poder s'incrusta a dins de la societat.

Aquest individualisme afecta també als refugiats?

Estem exactament en aquesta situació. La situació dels refugiats és una qüestió de consciència. Si la gent té aquesta actitud, aquest sentiment d'ajuda, la situació pot millorar. Sinó, els refugiats arribaran d'una manera o d'una altra. Només hi ha una Terra, i arribaran per mar, per aire o per sota terra, però vindran. Perquè fins ara ningú a tractat el problema real, de perquè els joves dels països pobres venen aquí. S'ha de buscar la solució a l'origen, a la font. Per què Àfrica té problemes? Per què Àsia té problemes? Per què la guerra de Síria actual? La gent està boja, es maten entre ells perquè són bojos? No, és perquè hi ha interessos. Hi ha una guerra de gas, o de petroli. Hi ha una guerra de control de les rutes comercials. Si busques la informació alternativa trobaràs que els Estats Units i Europa tenen un projecte, Rússia té un altre projecte i el punt de trobada és Síria. I Síria s'ha convertit en un focus de guerra, i el jihadisme internacional aprofita.

Per acabar, tens pensat tornar a Algèria?

Ara per ara no. Però no sé que passarà. Abans moltes vegades intentava fixar-me un termini. Però mai ho he aconseguit, perquè l'endemà és un altre dia i no saps mai que passarà. Potser moriràs, potser canviaràs de país, o guanyaràs la loteria. Mai se sap. Aleshores vaig deixar de pensar. Estic treballant dia a dia, escrivint dia a dia, vivint dia a dia.

6. Refugiats a Catalunya (exemple de maquetació de reportatge)

A continuació es presenta un exemple de com es podria maquetar tota aquesta informació per presentar-la en un format de reportatge ja sigui per a un format de revista com de diari. Per tal de no fer-lo excessivament extens, s'ha fet una síntesi de la informació més rellevant, excloent alguns apartats com per exemple els motius de persecució. Així mateix, s'han inclòs les fotografies que s'han fet durant la realització d'aquest treball. S'inclouen diversos apartats en els que es fa una aproximació a la legislació europea, espanyola i catalana així com també d'algunes associacions que treballen en refugiats al territori català, en concret de la Fundació ACSAR i del PEN Català. Les entrevistes de les persones refugiades realitzades, a en Salem Zenia i a l'Irakli Kakabadze, s'han inclòs a mode d'entrevista de perfil, eliminant algunes preguntes per tal d'adaptar-se a la longitud del reportatge. En total, queda un reportatge de 10 pàgines, amb la informació i els punts més importants del treball.

Refugiats a Catalunya

Una aproximació a les entitats i programes destinats a l'acolliment de les persones refugiades al principat

Manifestació del 18 de febrer de 2017 a favor de l'acollida de refugiats a Catalunya. |Daniel Cortés

La crisi de refugiats colpeja les portes d'Europa. A Espanya i a Catalunya els fluxos de refugiats hi tenen també arribada. Tot i que existeix una legislació europea que té la intenció de garantir el dret d'asil al màxim de persones possible, actualment es pot veure que els governs dels països europeus no estan complint amb les lleis ni amb els pactes que s'han fet sobre la temàtica. A Catalunya però, a través de diverses associacions i de programes, hi ha un grup de gent que vol donar la millor benvinguda possible a aquesta gent que fuig del seu país.

Daniel Cortés | Barcelona

La principal legislació a nivell europeu que regula el dret d'asil és la Convenció de Ginebra, un text que es va aprovar el 1951 inspirat pels moviments de refugiats provocats per la II Guerra Mundial. La convenció estableix què és un refugiat, així com les condicions que han de complir els refugiats a l'hora de ser acceptats, prohibint l'expulsió injustificada dels refugiats.

Per altra banda, es troba la Convenció de Dublín, que estableix quin país s'ha de fer càrrec de la sol·licitud d'asil de cada persona. Això es determina a partir del sistema

diment comú a nivell de tots els països de la unió. Aquest pla s'anomena Sistema Europeu Comú d'Asil.

La legislació espanyola

La Constitució Espanyola fa referència a la qüestió dels refugiats o d'asil en diversos articles, tot i que en ocasions és fa de manera indirecte. A l'article 10.2 s'estableix que la interpretació dels drets fonamentals i les llibertats que reconeix la Constitució s'ha de fer a partir de la Declaració Universal de Drets Humans així com a tots els tractats i acords internacionals sobre aquesta qüestió que

cionals han de formar part de l'ordenament intern a Espanya. Això inclou la Convenció de Ginebra, la Convenció de Dublín i diverses directives europees que fan referència a l'acolliment dels refugiats i a les condicions per accedir al dret d'asil.

D'aquesta manera, la regulació espanyola reconeix als estrangers el dret a sol·licitar asil i en cap circumstància es pot impedir la presentació d'un sol·licitud. El sol·licitant pot romandre a Espanya durant el període de temps que es requereixi per tramitar-la.

Què és un refugiat segons la Convenció de Ginebra: "Aquella persona que per tenir fonamentats temors de ser perseguida per motius ètnics, religiosos, polítics, de nacionalitat, o per pertinença a un determinat grup social es troba fora del país de la seva nacionalitat, i no pot, a causa dels esmentats temors, o no vol, acollir-se a la protecció de tal país. O que mancant-li la nacionalitat (apàtrides) i trobant-se fora del seu país on abans tenia la seva residència habitual, no pugui, o no vulgui, a causa dels temors esmentats, tornar a aquell país."

Per últim, des de la Unió Europea s'ha dissenyat un pla d'acció per tal d'establir un proce-

Espanya hagi ratificat. A més a més, a l'article 96.1 s'explica també que els tractats interna-

Aquestes sol·licituds es poden presentar a diferents llocs: un punt fronterer d'entrada al territori espanyol, les oficines d'estrangers, les comissaries provincials de policia i les comissaries de districte, a les representacions diplomàtiques o directament a la Oficina d'Asil i Refugi. La persona que ha fet la sol·licitud podrà gaudir d'un seguit de drets, com el dret a

l'assistència mèdica i serveis socials, el dret a ser representat gratuïtament per un advocat, el dret a ser documentat, el dret a no ser extraditat fins que no es resolgui la seva demanda d'asil o el dret a permanència provisional entre d'altres.

El Pla de protecció internacional de Catalunya

A Catalunya, els darrers 7 anys, del 2009 al 2015, ha rebut entre el 7% i el 14% de les sol·licituds totals realitzades a Espanya, amb variacions de pocs punts entre cada any. De tota manera, Catalunya, com ha passat a Espanya i com ha passat a nivell europeu, ha vist també com les demandes d'asil presentades a territori català augmentaven desmesuradament del 2014 al 2015, passant de 786 sol·licituds a 1302. Això s'explica perquè la distribució de les persones refugiades, encara que augmenti, continua essent més o menys equilibrada, repartint-se en una proporció similar any rere any entre els mateixos països de destí. Un altre aspecte a destacar, és que en el cas de Catalunya, la província de Barcelona ha concentrat de

mitjana aquest últims 6 anys el 87,4% de refugiats arribats a Catalunya. Això s'explica perquè Barcelona és la província que disposa de les millors condicions pel que fa a l'acollida de persones refugiades.

D'aquesta manera, des de la Generalitat de Catalunya, l'any 2013 es va elaborar un pla per tal d'establir unes mesures determinades en relació a la protecció internacional. Aquesta protecció internacional inclou el dret d'asil, el refugi així com

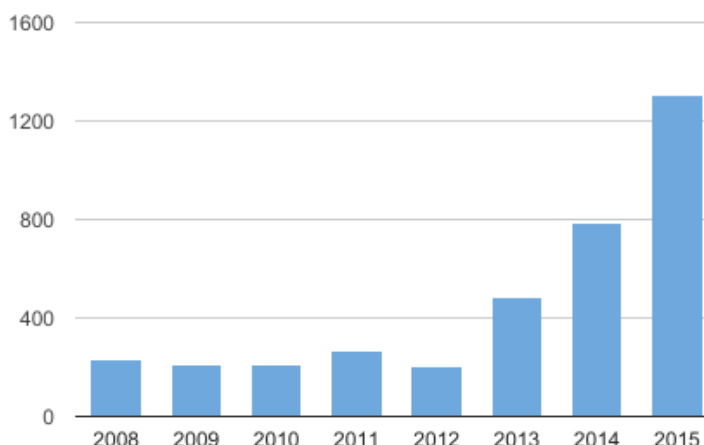
la protecció subsidiària.

Des del pla s'especifica que a Catalunya el tema del refugi es té en consideració, per exemple a partir de l'ajut financer que la Generalitat proporciona a les entitats que treballen en el sector de la protecció internacional, o amb l'actuació directe en conflictes recents que han provocat fluxos de refugiats, com per exemple l'acollida de refugiats el 1995 durant la Guerra dels Balcans.

D'aquesta manera s'estableixen diverses mesures que la Generalitat es compromet a dur a terme en el marc de l'asil i la immigració. En primer lloc, es presenta una millora del règim jurídic de la protecció internacional, a partir de diverses iniciatives i propostes per millorar la legislació així com de la col·laboració amb diverses entitats especialitzades en el tema de les persones refugiades.

La segona mesura és la creació

Evolució de les sol·licituds d'asil a Catalunya 2008-2015

El Sistema Europeu Comú d'Asil

El Sistema Europeu Comú d'Asil vol igualar els procediments de sol·licitud d'asil a tots els països de la Unió Europea

La normativa europea estableix que tots els sol·licitants d'asil tenen dret a uns serveis bàsics.

Per aplicar la Convenció de Dublín, tots els sol·licitants han de donar les seves empremtes digitals.

Si la resposta és negativa, el sol·licitant pot reclamar davant dels tribunals. La primera decisió pot ser aleshores denegada i es pot donar l'estatus de refugiat al sol·licitant. Si la decisió no canvia, el sol·licitant pot ser retornat al seu país d'origen o de trànsit

El pas més important és l'entrevista, en que el refugiat ha d'explicar la seva història i aportar evidències de que al seu país d'origen corre perill

Si la sol·licitud s'accepta, es pot accedir a l'estatus de refugiat o la protecció subsidiària, tenint accés a diversos drets.

Font: elaboració pròpia amb dades del SECA

d'un programa de formació i informació en matèria de protecció internacional, adreçat a la població en general i a la població immigrada, per tal de conscienciar la societat i formar degudament els professionals que tracten directament amb els sol·licitants d'asil.

També s'estableixen condicions pel que fa a l'acollida a través de la promoció i el suport a qualsevol programa d'acollida social, així com a l'aportació de recursos suficients per garantir la correcta acollida de les persones immigrades. Una altra mesura és el compromís de la Generalitat a la resposta internacional davant dels

desplaçaments forçosos, les afluències massives i els ressentiments, col·laborant amb l'Estat Espanyol en la redistribució d'una part proporcional de les persones refugiades en terres catalanes.

La següent mesura fa referència a l'aposta de la Generalitat en la contribució a incrementar la incidència política i la mobilització social, a partir de campanyes d'informació i de la col·laboració amb els mitjans de comunicació. Per últim, s'especifica la necessitat de vetllar pel correcte funcionament de les entitats que treballen en matèria d'asil a partir d'un finançament adequat.

Les associacions i els projectes catalans de suport als refugiats

La Fundació ACSAR

L'Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda al Refugiat té una doble vessant: per una banda el suport a les persones refugiades, ja sigui a Catalunya o fora de Catalunya; i per altra

banda l'organització d'activitats de sensibilització, de millora de la política pública tan en temes d'immigració com en temes de refugiats. Un dels interessos de la fundació és poder generar espais de debat

que ofereixin idees i propostes de treball i poder-les traslladar a qui correspongui.

Si bé la prioritat és l'atenció directe a les persones refugiades, no es pot oblidar que per oferir un bon servei i una correcta acollida a les persones refugiades, cal intentar fer pressió perquè es millorin els recursos existents, així com el sistema d'avaluació de les sol·licituds d'asil. El fet de ser una entitat que treballa directament amb persones refugiades, els dona informació sobre per exemple les necessitats que poden tenir les persones refugiades, convertint-la en un intermediari entre els refugiats i l'administració.

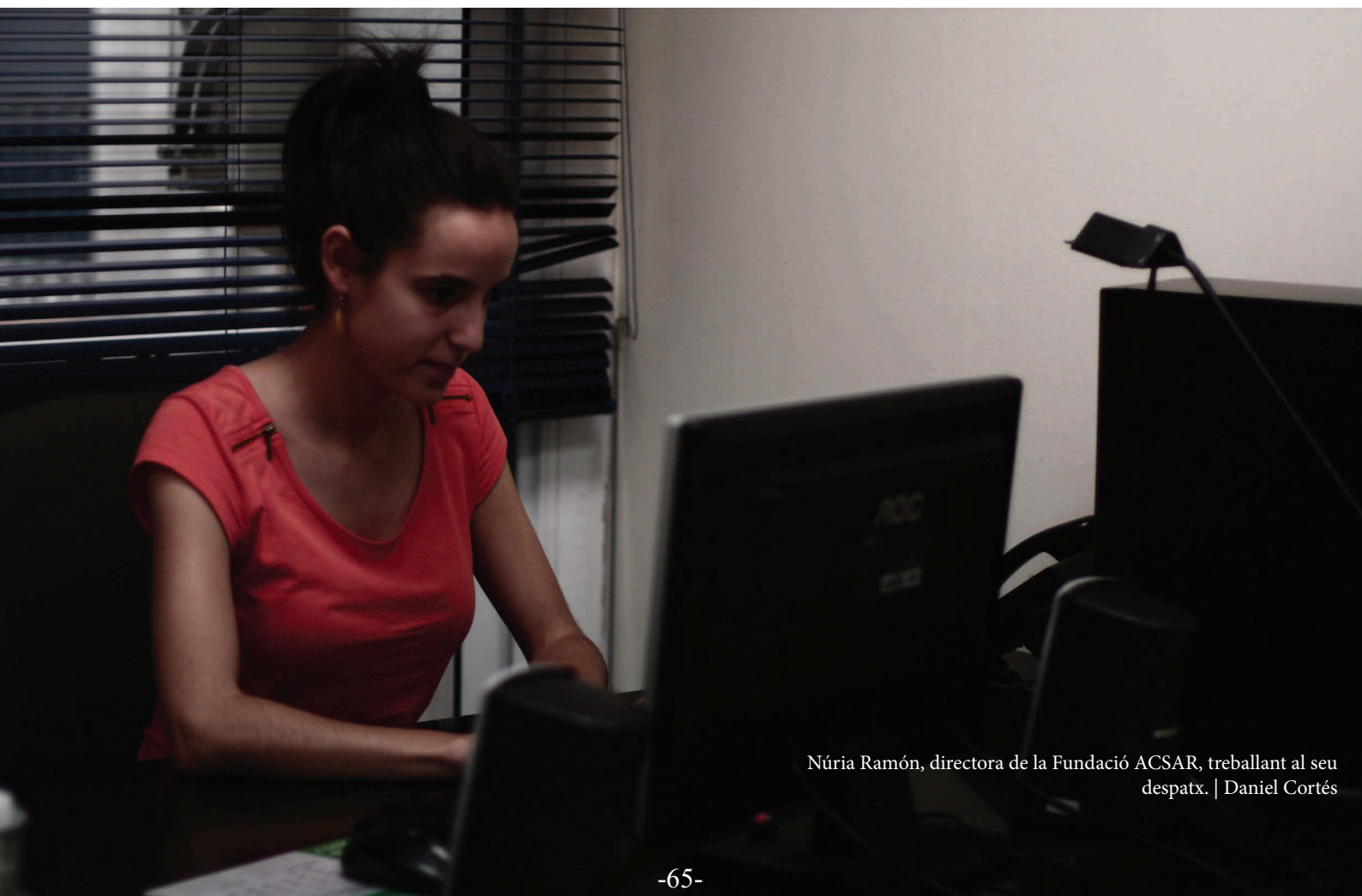
Una altra branca de treball que cal destacar de la fundació és el curs de formació específic centrat en l'àmbit jurídic. Núria Ramón, directora de la Fundació ACSAR indica que aquests cursos formatius s'adrecen sobretot a professionals del món jurídic, com per exemple advocats, a treballadors de l'administració pública

que puguin entrar en contacte directe amb refugiats, i també a membres d'altres entitats que realitzen un acompanyament a les persones refugiades i els interessa aprofundir en la part jurídica

Per altre banda, un objectiu important de la Fundació és posar en valor, per una banda, els diferents criteris pels quals una persona es pot acollir al dret d'asil; i per altra banda, que l'origen de les persones refugiades és molt variat, tal i com mostren les xifres, que, segons la directora de la Fundació, mostren una gran quantitat de persones procedents de països com Ucraïna o Veneçuela. Depenent del país d'arribada això varia: influeixen les rutes d'accés, si les persones hi tenen lligams històrics o familiars, si coneixen la llengua o si hi ha un col·lectiu del mateix país ja instal·lat.

El PEN Català

Tal i com explica Raffaella Salierno, Secretària General del PEN Català, aquesta entitat és una de les branques del

Núria Ramón, directora de la Fundació ACSAR, treballant al seu despatx. | Daniel Cortés

Raffaella Salierno, Secretària General del PEN Català, junt a un dels cartells del premi Veu Lliure. | Daniel Cortés

PEN Internacional, que té seu a Londres. Cada seu del PEN s'agrupa al voltant d'una literatura i d'una llengua concreta, en aquest cas la literatura catalana i el català. Un dels interessos principals dels centres PEN és la llibertat d'expressió, de manera que s'estructuren diverses línies de treball, que es promouen des del PEN Internacional. Cada centre, al ser autònom, decideix quina línia de treball prioritza. En el cas del PEN Català actualment les línies de treball més actives són: la de llibertat d'expressió, és a dir el comitè d'escriptors perseguits; i el comitè de traducció i drets lingüístics.

La majoria d'activitats que realitzen des del PEN Català s'organitzen a partir de les campanyes que promocionen des del PEN Internacional, a banda de les activitats de promoció dels escriptors estrangers. Per l'altre costat, l'acte més important que organitza

el PEN és el dia internacional de l'escriptor perseguït, que se celebra el 15 de novembre. Per aquest dia, el PEN Internacional envia un recull dels casos més greus d'escriptors perseguits i s'organitzen campanyes per conscienciar sobre la situació d'aquestes persones. A més a més, des del 2002 el PEN Català ofereix un gran nombre d'activitats al voltant de la temàtica de la llibertat d'expressió, i cada any convida a un artista plàstic per a que realitzi una obra que després s'imprimeix com a pòster i es distribueix a biblioteques i llibreries.

Per altra banda, ara fa vuit anys es va instituir el Premi Veu Lliure, que es dona a un escriptor o escriptora que s'hagi distingit en la defensa de la pròpia cultura i de la llibertat d'expressió al seu país. Sempre que és possible, es convida a l'autor a venir i s'organitzen actes i conferències per a do-

nar a conèixer la seva situació. Aquest premi es dona a les Balears i es tradueix alguna obra de l'autor premiat. L'any 2016 el premi es va atorgar a la presidenta del PEN Turc, i el que es vol fer per la tardor del 2017, és publicar un conte d'Asli Erdogan, una escriptora turca que empresonada a Turquia, del qual la presidenta del PEN Turc n'ha fet el prefaci.

Raffaella Salierno destaca que l'important davant la situació actual de la llibertat d'expressió arreu del món, el que cal és tenir una consciència i estar alerta, desenvolupar un sentit crític i anar més enllà del arribar a través de la xarxa o dels mitjans de comunicació. Actualment hi ha un excés d'informació, i cal saber veure on es troba la veritat. La secretària general del PEN Català explica que cal sortir de la visió eurocentrista actual i que cal intentar escoltar les aportacions que venen d'altres països. No es pot oblidar que els atacs contra la llibertat d'expressió han existit des dels primers moments de la història de la civilització, i que ha anat mutant formes amb el pas del temps. El cal, avui dia, és mantenir un sentit crític i alhora una ment oberta i tolerant.

El programa de l'Escriptor Acollit

Dins de les diferents tasques i activitats que realitza l'associació es troba el projecte Escriptor Acollit. L'origen d'aquest projecte però es remunta alguns anys enrere, ja que a partir de la voluntat de fer un seguiment i de donar suport a la llibertat d'expressió, es va veure que no era suficient només fer campanyes informatives. A vegades els escriptors perseguits necessiten sortir del seu país, i es va veure que era necessària una estructura que els donés aixopluc.

Aquest fet va deixar una sèrie de ciutats que continuaven estant disposades a acollir escriptors però que no disposaven d'una xarxa per connec-

tar-se les unes amb les altres. El projecte neix després que un grup de ciutats disposades a oferir asil a escriptors perseguits, van decidir fundar una xarxa de ciutats refugi. El 2006 es va dur a terme l'assemblea fundacional d'aquesta nova xarxa a i es va anomenar ICORN (International Citys Of Refugees Network).

D'aquesta manera, el programa de l'Escriptor Acollit del PEN està relacionat directament amb la tasca de la ICORN. El PEN Internacional té un equip d'investigadors que realitzen un seguiment de la llibertat d'expressió arreu del món, de manera que quan la ICORN presenta un cas d'un possible escriptor perseguït que pot sortir del seu país, el PEN s'encarrega de confirmar que es tracta d'una persona que realment necessita abandonar el seu país. Per ser un possible escriptor a acollir, la ICORN disposa a la seva pàgina web d'un formulari que el mateix escriptor pot completar informant de la repressió que sofreix i que necessita abandonar el país. Com la ICORN no pot saber si són casos reals o no, els fa arribar al comitè d'escriptors perseguits del PEN Internacional que realitza un informe confirmant si aquests escriptors estan perseguits o no.

El programa Escriptor Acollit té una duració de dos anys, com ja s'ha indicat anteriorment. Des del PEN es considera que el primer any és per situar-se en el nou entorn, entendre a quina societat s'ha arribat, aprendre una mica la llengua, etc. Per altre banda, el segon any és ja més productiu, es tracta de que els escriptors comencin a escriure, i s'intenten traduir les seves obres. Bàsicament es tracta de que decideixen quin pot ser el seu futur laboral, ja que des de l'associació no se'ls hi pot donar suport per sempre, perquè hi ha altres escriptors que necessiten sortir i ser acollits.

L'Irakli Kakabadze

Escriptor i activista nascut a Geòrgia el 1969, és un dels artistes georgians contemporanis més destacats. Compromès amb la lluita social al seu país, sempre a través de manifestacions pacífiques. El 2006 va ser arrestat a les portes del Tribunal d'Apel·lació del Consell Superior de Justícia de Geòrgia, per llegir un poema junt amb altres companys en contra de la gestió judicial del país. Més tard, al 2015, va ser novament arrestat i apallissat per les autoritats georgianes després d'una manifestació pacífica. L'escriptor es va veure advocat a l'exili, en aquesta ocasió va ser acollit a Barcelona a través del programa del PEN Català Escriptor Acollit.

Pel que fa a l'aspecte creatiu de l'escriptor, destaca la denúncia amb que impregna els seus versos. Unes poesies carregades de força que presenten reflexions sobre la llibertat d'expressió, la corrupció, o el capitalisme. Kakabadze reivindica un estil de creació multilingüístic i multinarratiu, que ell anomena "discurs polifònic", per això escriu en georgià i en anglès.

Com vas començar la teva lluita a Geòrgia?

A Geòrgia, principis dels anys 2000. Crèiem que la situació podia canviar cap a millor, teníem expectatives i pensàvem que hi hauria més democràcia, que hi haurien més llibertats. Però ens varem endur una decepció perquè al final va resultar que la revolució democràtica, coneguda com la Revolució de les Roses, no va portar la democràcia que esperàvem. Al final el poder va acabar en mans d'una oligarquia, d'un grup reduït de persones, entre les que es trobaven antics membres del KGB i la gent propietària de grans negocis.

Quina era la situació de la ciutadania?

Quan vaig tornar al cap al 2000, el que vaig veure és que un petit grup de gent vivia molt bé però la gran majoria vivia en unes condicions precàries, i que aquest grup reduït vivia a expenses de la resta de la població. I això encara continua avui dia: hi ha un grup minúscul de gent que concentra el poder econòmic, després hi ha una part de la

població de classe mitja, que conforma entre el 5 i el 10%, i per últim, el 90% restant de la població viu en condicions terribles. Està clar que la situació actual es desastrosa, tot i que quan varem abandonar la Unió Soviètica, esperàvem que la democràcia arribaria, però no va ser el cas.

Va ser aleshores quan vas haver d'abandonar el país per primera vegada?

Si, al 2006 vaig ser arrestat pel jutge Eka Tkeshelashvili junt amb altres col·legues, per llegir en públic un poema crític amb el poder judicial davant del Tribunal de Geòrgia. El 2012, el Tribunal Europeu dels Drets Humans, va fallar a favor nostre dictaminant que l'Estat de Geòrgia havia violat, amb la nostra detenció, diversos Drets Humans.

I la segona vegada?

Al 2015, aproximadament deu anys després d'aquest primer arrest, varem tornar a ser arrestats un altre cop per llegir també un poema davant del Tribunal, en aquesta ocasió per ordre del jutge Levan Murusidze. Aquest jutge, havia donat suport al grup paramilitar conegut com Mjedrioni i

havia treballat pel règim de Mikheil Saakashvili (president de Geòrgia del 2004 al 2013). Això bàsicament significa que el sistema actual és inflexible: canvien els líders però els màxims poders judicials són els mateixos, i continuen defensant els interessos de la població rica que representa l'1% de la ciutadania, per sobre de la resta.

Com vas conèixer el projecte Escriptor Acollit?

Jo havia estat en contacte amb el PEN durant molt temps. Primer vaig ser escriptor convidat a l'Ithaca City of Asylum (Nova York) del 2008 al 2012, on vaig conèixer gent molt interessant així com altres escriptors i va ser una experiència increïble.

I com vas arribar fins a Barcelona?

Des del PEN van contactar amb mi perquè coneixien la meua situació, i m'ho van proposar. Des del PEN estudien la situació dels escriptors i analitzen els fets, independentment de qui es tracti. I aleshores a mi em van preguntar si volia venir, i vaig accedir.

Un dels temes al que t'has referit al llarg de la teua carrera és el discurs polifònic. A què et refereixes amb aquest terme?

Estem al segle XXI, i és un segle que tracta del intercanvi cultural. D'aquesta manera hem desenvolupat discursos alternatius. El discurs real avui dia és un discurs polifònic que s'oposa al discurs monofònic predominant, perquè ha de ser escoltat en diferents idiomes i per diferents cultures. Així que ha de ser en català, gallec, basc, georgià, italià, pakistanès, hem de legitimar el discurs en totes les llengües i en totes les narratives. I el que hem de fer és construir aquest nou discurs conjuntament, perquè el món està format per una gran multiplicitat. Hi ha 7 bilions d'habitants, i si volem una democràcia real arreu del món, ha de ser una veu per persona, és a dir, 7 bilions de veus.

Com aconseguim que cada individu tingui una veu?

Mikhail Bakhtin ja va parlar d'aquest discurs polifònic: quan podem parlar alhora però es crea una harmonia, construint una relació entre les persones més horitzontal i no jeràrquica. Però hem de treballar molt dur per tal de connectar els aspectes creatius de cadascú i harmonitzar aquestes veus polifòniques, per fer-les sentir. I això és molt interessant de veure-ho en el cas català, perquè la cultura catalana ha demanat una llibertat i una lliure expressió per molts anys. Però no és la única, hi ha moltes altres cultures en la mateixa situació arreu del món. Tot aquesta gent ha de ser escoltada, però al mateix temps hi ha 7 bilions de veus que han de ser escoltades. I el punt principal del discurs polifònic és permetre escoltar cada una d'elles. Això és la democràcia, no només un 1% de la població escollint qui volen

que governi.

Tens un poema que parla de la autopista de la informació en el que parles de la sobre-informació. Quin és el balança entre la sobre-informació i la veritat?

És una bona pregunta. Mahatma Gandhi va dir que el principal experiment de la nostra vida és buscar la veritat, i això és el que realment significa viure. I per això hem d'arribar fins al fons de les coses. És molt difícil fer-ho, perquè per una banda se'ns diu que no hi ha censura, que hi ha més o menys llibertat d'expressió, i és cert, hi ha gent que no és necessàriament arrestada com em va passar a mi per llegir un poema, hi ha països en que es pot expressar la pròpia opinió. Però un altre cop ens trobem amb una situació que és absurda i és que hi ha una proliferació d'informacions ingent, per exemple la premsa rosa, que dóna una informació que realment no té cap interès. I des-

prés estan els fets. Per exemple, cada dia 120.000 persones moren per la falta d'aliments i medicaments, una manca que és possible de suplir. 22.000 nens i nenes moren diàriament a causa de les polítiques econòmiques establertes per l'oligarquia que governa el món. Aquesta informació, que és real, mostra que la gent pobre està sent massacrada en nom del progrés econòmic d'uns pocs. Ara, aquesta veritat, si realment no la busques, no la veuràs.

Aleshores, com podem accedir a aquest tipus d'informació?

De fet, l'accés a aquesta informació no és del tot lliure, és molt difícil i requereix de temps trobar aquesta informació. Pots veure molta pornografia a Internet, i ningú interferirà, i fins i tot els nens poden accedir-hi, però si vols escoltar la veritat sobre quanta gent mor a causa dels interessos econòmics, a causa de la crueltat del capitalisme, aleshores no és tan senzill. La meua pregunta és per què? Per què hi ha aquesta censura indirecta i com funciona? Per què no som capaços de veure, per exemple, que hi ha 1 bilió de persones que mor de gana, segons organitzacions de la salut i organitzacions d'aliments mundials? Clar que hi ha respostes, i són molt senzilles. Tot això passa perquè el sistema actual beneficia a unes persones determinades: la oligarquia neoliberal que controla el sistema, però potser representa només un 1% de la població total. És un tipus de censura diferent. Avui dia les elits neoliberals són les que controlen la informació, i s'asseguren que la informació que no convé als seus interessos no arribi a les masses.

Creus que aquests interessos afecten els moviments de refugiats?

El problema és que la gent d'Àfrica, Amèrica Llatina o Àsia està sent explotada per la elit financera, que és principalment europea i nord-americana, per tal de produir produc-

tes de manera molt econòmica, un sistema que sovint porta al genocidi en aquests territoris i a confrontacions militars. Els hi donen armes de manera que la població autòctona es mata entre ella. No se'ls hi dóna una oportunitat de viure una vida normal al seu propi país, de manera que es veuen obligats a marxar. Però, sense pensar en l'apoderament de la gent, no podem parlar de democràcia, no podem tenir real democràcia a no ser que les necessitats humanes bàsiques estiguin cobertes. No es pot aturar la immigració sinó es solucionen les males condicions de vida als països d'origen. L'hemisferi sud, on hi ha 6 bilions d'habitants, està sent oprimint pel nord. I no hi ha diàlegs de com aturar aquesta situació, i aquest és el motiu de la catastròfica situació migratòria actual, que està conduint cap a un gran cataclisme. Perquè 6 milions de persones s'estan movent, i això és només el principi, és la punta de l'iceberg.

Quina és la solució a aquesta dualitat entre el nord i el sud, entre la gent dominant i la gent sotmesa?

Aquest és el quid de la qüestió. La solució és obrir una democràcia orientada a la societat per tenir una democràcia social i justa en aquests països,

no és difícil. El que necessitem és tenir la voluntat d'aquest grup reduït que és la classe financera dominant. I si tenen aquesta voluntat, els recursos són allà, és possible.

Què es pot fer doncs, quan la política està controlada per uns interessos determinats?

L'oligarquia neoliberal no és democràcia. La real democràcia és aquella que està orientada a la societat. És aquella que supleix les necessitats socials bàsiques així com els drets humans, això protegit per drets polítics i econòmics. Això és molt important. És a dir, tot infant té dret a rebre una educació, tota persona jove ha de tenir dret a una educació, aquest és un dret humà fonamental. I fins que tothom no accepti que això és un dret fonamental, no es pot tenir una democràcia. No és una democràcia quan només un percentatge reduït té accés a l'educació. Així que el repte per al segle XXI és tenir una democràcia real, i una participació real, això és el que necessitem. Avui, en el sistema de l'oligarquia neoliberal no tenim una democràcia, però ni a Geòrgia ni a la resta del món. És un cleptocràcia i una oligarquia el que està dominant el món.

Als teus poemes fas reflexions sobre la situació actual de Geòr-

gia per exemple, i altres temes. A qui et dirigeixes?

No crec que em dirigeixi a un grup específic de gent. L'artista no busca que l'audiència estigui d'acord amb ell, l'artista vol presentar la veritat, intenta mostrar la veritat. La diferència entre un polític i un artista és que el polític et diu que t'està dient la veritat, però en realitat la majoria del temps està mentint. Per altra banda, quan l'artista t'ofereix un treball artístic et diu clarament que t'està mentint, però si és art del bo, en el fons t'està dient la veritat, un 95% de veritat, i només un 5% és mentida. L'artista t'intenta mostrar la veritat sota la disfressa de l'art, i això no s'accepta el en món de la política, perquè als polítics no els hi agrada la veritat. I aquest és el repte de l'artista.

Així que l'art és una manera de continuar endavant amb la lluita social, perquè dona el poder d'expressar la veritat, d'arribar a la gent i mobilitzar-la.

Jo crec que l'art té un poder enorme. La humanitat té dos grans poders: per una banda l'habilitat de pensar en l'altre, que és l'amor. I l'altre és la manifestació de la pròpia llibertat i la creativitat. I l'art és el camí

de la creativitat i de l'expressió de les emocions. I avui dia hi ha moltes coses a dir, més que mai, i la veritat ha de ser articulada per permetre la transformació creativa de la societat humana deixant enrere la injustícia social.

Quina és la millor experiència amb la que et quedes de la teva estada a Barcelona?

Barcelona és un lloc sorprenent. He tingut molta sort de poder estar aquí durant un any i tres mesos, i estic molt content, he conegut gent molt interessant, he fet amics, i em quedarà un molt bon record de la ciutat per sempre. Un any al paradís, no hi ha un lloc millor que Barcelona. A més, he estat molt ben rebut pel PEN Català i estic molt agraït. He fet molt bons amics, he fet magnífics treballs, col·laborant amb gent molt interessant com Víctor Obiols. I m'agradaria molt tornar.

En Salem Zenia

Nascut a la regió de la Cabília, al nord d'Algèria, Salem Zenia és un escriptor, poeta i periodista compromès amb la cultura amazic i també amb la cultura catalana. El seu país, Algèria, ha passat per diverses revoltes i per una guerra civil, que Zenia va seguir de ben a prop mentre treballava a un diari. El 2007, però la situació a la seva regió es va anar fent cada cop més complicada i es va veure obligat a marxar.

El poeta ha estat molt prolífic en l'escriptura en amazic, i ha reivindicat sempre la importància de les llengües així com l'agermanament entre cultures. Per aquest motiu, un dels seus projectes més destacats a Catalunya, dut a terme conjuntament amb el PEN Català, és un diccionari de català-amazic. Per altra banda, els poemes i textos d'en Salem Zenia són sovint reivindicatius, reclamant la importància de la seva cultura així com la lluita contra la injustícia i les dictadures polítiques i econòmiques. Actualment combina la seva tasca de poeta amb la redacció de diversos articles en català.

Com vas conèixer el projecte Escriptor Acollit?

Jo mai m'havia plantejat marxar d'Algèria. Però la situació es va tornar molt complicada a partir del 2005, perquè cal al 2000 va començar una revolta popular molt important, amb enfrontaments amb l'exèrcit, que havia matat un centenar de joves. Apartir d'aquest moment la situació es va tornar molt perillosa a la meua regió, la Cabília, i vaig contactar amb uns amics de la ICORN, a Noruega, i em van ajudar a sortir del país. Aleshores, com que el PEN Català començava a formar part del projecte de la ICORN, em van proposar Barcelona com a ciutat refugi i em van donar a triar, o aquí o a una altra ciutat del nord. Jo vaig triar Barcelona.

Per algun motiu especial?

Si, és una ciutat mediterrània i jo sóc mediterrani. A més, és una ciutat molt propera, Alger està a 50 minuts de Barcelona. És gairebé la mateixa distància que hi ha entre Barcelona i Palma de Mallorca. Vaig triar venir aquí per raons culturals, de proximitat, d'àmbit. Això

va ser a finals de 2007.

Com van anar els dos anys dins del projecte Escriptor Acollit?

Van ser dos anys molt plens, moltes activitats, molta feina, molt agermanament, entre la Cabília i Catalunya. Després jo pensava marxar, pensava que després dels dos anys potser la situació canviaria allà, a Algèria, o evolucionaria positivament. Però al final no va passar, perquè dos anys és molt poc temps, són dos dies. I vaig decidir quedar-me.

Quan vas estar aquí amb el PEN, com va funcionar l'intercanvi cultural que promociónen des del PEN?

Aquest és el projecte principal del PEN. Abans, a Algèria, hi havia poca gent que tenia una idea sobre què és Catalunya, què és la cultura catalana, però gràcies a nosaltres, als escriptors, que som ponts entre cultures, hi ha informació que circula de les dues bandes, i la gent va començar a preguntar, a reflexionar, a buscar què és el que passa, i avui la meua regió ha agafat el model català com a model a seguir, pel seu procés polític.

És a dir que hi ha com un paral·lelisme entre Catalunya i la Cabília?

Exacte. Avui Catalunya s'ha tornat per a nosaltres un model de pacifisme, un model polític seriós, i no només seriós sinó que està aguantant pacíficament. Cosa que no és fàcil, perquè s'ha de saber gestionar els radicals, els punts radicals, que existeixen en totes les societats. Això és un repte, i no és fàcil, sempre hi ha gent que té pressa, sobretot els joves, tenen pressa d'arribar on sigui saltant totes les pautes. Això no pot ser, i per això Catalunya s'ha convertit en un model. I pel que fa als intercanvis culturals que parlàvem, varem organitzar un intercanvi de poetes a finals de 2008, una gira de poetes de la Cabília aquí a Catalunya, a totes les ciutats importants. I després, un grup de poetes catalans van anar a la Cabília a fer una gira i explicar què és Catalunya, què és la cultura, la literatura i la poesia catalana, i va ser un èxit.

Tu has fundat un parell de diaris allà a Algèria, com va funcionar?

El primer diari es va fundar a l'inici de la guerra civil. Al

1988 hi va haver una revol-
ta molt important, es podria
dir que va ser la Primavera
Amaziga, 20 anys abans de la
Primavera Àrab. Amb la re-
volta, el règim va agafar por i
va obrir una espècie de procés
democràtic. Amb aquesta es-
cletxa, nosaltres varem aprofi-
tar per plantejar i per fundar
associacions, diaris, entitats,
etc. Varem aprofitar aquesta
obertura i en aquell moment
varem crear el diari. Va ser un
diari que va aguantar tot i que
va esclatar la Guerra Civil. La
guerra va durar 15 anys, i els
primers cinc anys, del 90 al 95,
el diari va funcionar molt bé,
però dins d'un àmbit de gue-
rra, en el que cada dia sorties
de casa però no sabies si tor-
naries. D'aquesta manera vaig
perdre molts amics pel camí,
van ser assassinats pels dos
bàndols, pel règim i pels isla-
mistes, era una guerra total. A
partir del 95 el diari va tancar,
i em vaig quedar uns anys en
una espècie d'exili interior,
amagat. Durant aquest temps
vaig aprofitar per escriure, i a
vegades col·laborava amb al-
tres diaris, vaig lluitar amb la
ploma.

I el segon diari?

Això va ser fins al 98 que vaig
decidir fundar un altre diari,
perquè era insostenible que-
dar-me amagat. Aquest nou
diari no rebia cap publicitat,
va funcionar amb les com-
pres dels lectors, sense res de
publicitat. I això és perquè la
publicitat, fins ara al 2017, és
un monopoli de l'estat. Si vols
fer un anunci ha de passar per
l'agència estatal, i l'agència l'en-

viarà a qualsevol diari que la
persona que posa l'anunci no
escull. L'estat controla la publi-
cat, així, els diaris que treba-
llen pel règim, els hi donen la
publicitat, i als altres no. Aleshores
molts diaris van tancar.
Nosaltres però varem aguan-
tar, perquè era un diari d'opi-
nió i d'informació al mateix
moment, que utilitzava dues
llengües de treball, l'amazic i el
francès, i varem aguantar fins
al 2005, a la segona revol-
ta. Aleshores la situació a la regió
de la Cabília es va tornar molt
perillosa, i com que tinc famí-
lia i tinc nens, vaig marxar i
varem haver de deixar el diari.

Això que dius de la publicitat és una manera d'acabar amb els diaris que no interessin al règim?

És una manera de controlar.
Vols publicitat? Doncs vine
amb nosaltres. No vols publi-
cat? doncs ja pots parlar. Bé,
et deixen parlar, et deixen dir
coses, perquè oficialment és
un estat democràtic. D'aques-
ta manera, de cara a l'estranger,
de cara a les associacions
internacionals com Reporters
Sense Fronteres, Amnistia
Internacional i altres ONGs
que treballen pels drets hu-
mans i que tenen tots una seu
a Algèria, es mostra que estem
oberts. Però els periodistes que
treballen en diaris que no són
del règim, de tan en tan hi ha
un que és atropellat per un co-
txe.

És una democràcia falsa, és només per donar una imatge acceptable internacionalment?

És una façana. Però la realitat

és que hi ha molts periodistes
que han mort atropellats al
carrer. Els periodistes i els ar-
tistes tenen por, perquè si ca-
minen pel carrer no saben mai
amb qui es poden trobar, allà
a Algèria, i no hi ha cap pro-
tecció. La majoria ha fugit o
ha marxat. I els que queden és
una autocensura, no diuen res.

El govern controla la premsa a través de l'autocensura?

Si. Hi ha molts que tenen la
sort de marxar, com jo, o tenen
la sort de canviar de país per-
què tenen mitjans, però d'al-
tres no. No tenen ni els mitjans
necessaris ni la sort de trobar a
algú que l'ajudi. Aleshores que
han de fer? Faran la seva feina
però intentant escriure i que la
gent llegeixi entre línies.

Els que heu marxat des de fora continueu la lluita?

Si i tant. És l'únic lloc que ens
queda per denunciar, per llui-
tar, per fer pressió sobre el rè-
gim.

Tu has publicat majoritària- ment a França, però també et van publicar a Algèria. Com ho vas aconseguir?

Tots els primers llibres que vaig
publicar ho vaig fer a París. I
després aquí a Catalunya. Aquí
vaig publicar dos poemaris i
una novel·la, i altres textos o
assajos. Però durant la guerra,
hi ha un noi a Algèria que és
molt valent, i em va proposar
de publicar la meua primera
novel·la, que és una novel·la
que políticament no molesta
gaire. Em va dir que tenia por
però que ho intentaria. Ell ho
va intentar i la va publicar. Ha
rebut algunes trucades ame-
naçadores, però no han estat
 importants i ha funcionat molt
bé. I era la primera vegada que
jo publicava a Algèria. I això
gràcies al PEN.

Quin paper ha tingut el PEN?

Doncs el PEN Català, el PEN
Internacional o la ICORN són
associacions que tenen un pes

a nivell internacional molt important. I com que tinc la protecció d'aquestes ONGs, doncs el règim d'Algèria ha fet la vista grossa amb aquesta publicació. Però potser amb la pròxima no. No se sap mai. Perquè allà, només fa uns anys, del 90 cap aquí que van aparèixer les primeres editorials privades. Abans era una editorial estatal, com a Cuba avui o a Rússia fa uns anys. És la mateixa ideologia: Algèria, Rússia, Cuba, Veneçuela, etc. Tots aquests països que antigament es deien comunistes o de l'est, tenen aquestes polítiques, i a Algèria hi havia dos editorials: una editorial lligada al partit únic que governava i l'altre lligada als militars i a l'estat. A partir dels anys 90' cap aquí, a partir de la guerra civil, van deixar que altre gent obrís editorials. Però a l'inici era controlat, i en definitiva, les editorials actuals són com apèndix de l'editorial estatal.

Amb el PEN Català heu fet un diccionari amazic-català quin és l'objectiu?

Un diccionari és una eina molt important. És una eina que és molt simbòlica, perquè no només és una eina de treball, sinó que és una eina d'agerma-

nament. En català pots trobar molts diccionaris: català-occità, català-francès, català-àrab, però català-amazic no. Per nosaltres és molt important apropar-nos a una cultura que està també perseguida en el seu país, que té problemes, però té aquesta generositat, aquesta filosofia d'ajudar als altres, d'apropar-se als altres, de mirar cap als altres. És una eina molt simbòlica per a nosaltres, i pot servir als catalans que s'interessen per l'amazic, o sobretot els amazics que s'interessen pel català o que viuen aquí. Hem trigat molts anys a realitzar-lo, i en Carles Múrcia, que és el coautor ha fet una feina magnífica, és un noi molt treballador, jo li agraeixo molt la feina. I també al Carles Castellanos que és la columna vertebral d'aquest projecte, i sobretot al PEN Català. Gràcies al PEN Català hem aconseguit aquest diccionari. Aquest diccionari és una pedra per fer camí, i espero que en el futur tindrem altres oportunitats per fer altres coses, i construir aquesta amistat entre Catalunya i els amazics.

Un dels teus poemaris que es diu Jo sóc l'estranger, es divideix en cinc parts que són: Llibertat,

Amor, Ràbia, Revolta i Exili. Perquè aquestes parts?

A part de l'exili, aquests temes estan relacionats. No podem tenir llibertat sense amor, ni podem accedir a l'amor sense llibertat. La ràbia i la revolta estan lligats amb la situació que estem vivint, els problemes s'estan tornant globals, i allà com aquí tenim la mateixa ràbia. I la revolta és això, és no callar. Perquè avui pots tenir una situació econòmica satisfactòria, però això pot canviar d'un dia a l'altre, i s'arribarà a una situació catastròfica, perquè no hi ha solidaritat entre la gent. Perquè quan una persona aconsegueix una situació o un estatus elevat, oblida als altres. I això és per culpa de l'individualisme, per falta de solidaritat. L'individualisme és el que ha aconseguit el capitalisme salvatge, individualitzar la gent, que cadascú es preocupi d'ell mateix. I això crea una "desocialització" de la gent. Hem de tornar a la solidaritat entre la gent, si pots ajudar ajuda. Hem de reaprendre a viure en societat, a acabar amb l'individualisme. Perquè per mi no és un bon camí, l'individualisme. Fins a un cert punt està bé, per exemple en les creences, això és individual

i s'ha de respectar. Però quan es tracta de relacions socials amb la gent, l'individualisme és nefast. Per això el capitalisme mundial ens controla, perquè controla a cadascú per separat. Però no pot controlar a una societat total que s'aixeca. Per això ens controla un a un, i controla els mitjans de comunicació, controla l'escola, controla els hospitals... Foucault, el filòsof francès, parla d'això, parla de com el poder s'incrusta a dins de la societat.

Aquest individualisme afecta també als refugiats?

Estem exactament en aquesta situació. La situació dels refugiats és una qüestió de consciència. Si la gent té aquesta actitud, aquest sentiment d'ajuda, la situació pot millorar. Sinó, els refugiats arribaran d'una manera o d'una altra. Només hi ha una Terra, i arribaran per mar, per aire o per sota terra, però vindran. Perquè fins ara ningú a tractat el problema real, de perquè els joves dels països pobres venen aquí. S'ha de buscar la solució a l'origen, a la font. Per què Àfrica té problemes? Per què Àsia té problemes? Per què la guerra de Síria actual? La gent està boja, es maten entre ells perquè són bojos? No, és perquè hi ha interessos. Hi ha una guerra de control de les rutes comercials. Si busques la informació alternativa trobaràs que els Estats Units i Europa tenen un projecte, Rússia té un altre projecte i el punt de trobada és Síria. I Síria s'ha convertit en un focus de guerra, i el jihadisme internacional aprofita.

Per acabar, tens pensat tornar a Algèria?

Ara per ara no. Però no sé que passarà. Abans moltes vegades intentava fixar-me un termini. Però mai ho he aconseguit, perquè l'endemà és un altre dia i no saps mai que passarà. Potser moriràs, potser canviaràs de país, o guanyaràs la loteria. Mai se sap. Aleshores vaig deixar de pensar. Estic treballant dia a dia, escrivint dia a dia, vivint dia a dia.

Conclusions

Al llarg d'aquest treball s'ha fet una exploració del context actual dels refugiats a Catalunya, analitzant les legislacions europea i espanyola, així com algunes xifres i algunes associacions a nivell de Catalunya. Per altra banda, s'ha volgut incloure les entrevistes realitzades a dos escriptors exiliats a Catalunya, ja que d'aquesta manera s'ha pogut aportar una visió de la situació de persones que han viscut aquesta problemàtica de primera mà.

Amb tot, s'ha pogut observar que si bé hi ha diversos textos i reglaments que regulen el dret d'asil, sovint aquestes lleis no són aplicades a la realitat, dificultant encara més la situació de les persones refugiades. De tota manera, existeixen diverses associacions que realitzen diferents tasques, ja sigui d'acompanyament i assessorament jurídic a les persones refugiades com de conscienciació social i incidència política, per tal de buscar una millora d'aquesta situació.

De tota manera, el que no es pot oblidar és que totes aquestes persones que fugen dels seus països, ho fan per motius determinats, perquè la seva vida corre un alt risc als països d'origen, ja sigui per raons de religió, gènere, orientació sexual, ideologia, etc. Per altra banda, de les diferents entrevistes realitzades, es pot extreure que una de les causes d'aquesta problemàtica, és l'herència colonial que Europa ha deixat als països d'origen, una herència que a dia d'avui encara existeix en forma d'explotació.

Cal doncs, buscar solucions al problema. I cal tenir en compte que sovint, aquestes solucions no són tancar fronteres i construir murs, sinó que es tracta d'anar a la font del problema, analitzar perquè s'originen aquests fluxos de persones refugiades i intentar buscar una solució a les zones d'origen. L'eurocentrisme, fruit de l'imperialisme i del colonialisme ha creat barreres mentals, i ha dividit el món entre l'hemisferi nord, on estan els països més rics; i l'hemisferi sud, on es troben els països pobres, explotats pels rics. La solució passa doncs, per un canvi de mentalitat, i s'ha de dirigir cap a una societat més oberta i més solidària, que ha de ser conscient que els problemes que se succeeixen a quilòmetres de distància, i que en un inici semblen aliens, poden tenir repercussions al món occidental.

Bibliografia

ACNUR (2011). *Manual de Procedimientos y Criterios para Determinar La Condición de Refugiado en virtud de la Convención de 1951 y el Protocolo de 1967 sobre el Estatuto de los Refugiados*. Ginebra: Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats, [en línia]. Disponible a: <http://www.acnur.org/t3/fileadmin/Documentos/BDL/2012/8983.pdf>

Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado (2014). *Código de Extranjería*. Madrid: Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado. [En línia]. Disponible a: https://www.boe.es/legislacion/codigos/codigo.php?id=070_codigo_de_extranjeria&modo=1

AGUELO, Pascual. (2003) *Manual del inmigrante. Estudios, trabajo y negocios*. Barcelona: Océano

ASTORGA, Antonio (08/10/2012) *Así fue el infierno de Salman Rushdie*. Madrid: ABC [en línia]. Disponible a: <http://www.abc.es/20121004/cultura-libros/abci-calvario-salman-rushdie-201210031949.html>

BEARAK, Max, CAMERON Darla, (16 de juny de 2016). *Here are the 10 countries where homosexuality may be punished by death*. The Washington Post [en línia]. Disponible a: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/13/here-are-the-10-countries-where-homosexuality-may-be-punished-by-death-2/?utm_term=.f548f56ea4d2

Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea. DOUE C 202, 7.6.2016, p. 389–405 [en línia]. Disponible a: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex:12016P/TXT>

Catalunya (2016). Estatut d'Autonomia de Catalunya. Barcelona: Parlament de Catalunya [en línia]. Disponible a: <http://www.parlament.cat/document/cataleg/48089.pdf>

CCAR. Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat. Pàgina web [en línia]. Disponible a:
<http://www.ccar.cat/>

City of Asylum (n.d.). *History*. cityofasylum.org [En línia]. Disponible a:
<http://cityofasylum.org/about/history/>

Comisión Europea (2014). *Un Sistema Europeo Común de Asilo*. Unión Europea [en línia]. Disponible a: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_es.pdf

Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (2008). *Creences Perseguides. El Dret d'asil en les Persecucions per motius religiosos*. Barcelona: Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat

Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (2005). *Perseguit per haver escollit la meva sexualitat. Les persecucions per orientació sexual i identitat de gènere*. Barcelona: Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat.

Comisión Española de Ayuda al Refugiado (2016) *Informe relativo al acuerdo Unión Europea - Turquía adoptado el 18 de marzo de 2016 y las consecuencias de su aplicación en los derechos de las personas migradas y refugiadas*. Madrid: Comisión Catalana de Ayuda al Refugiado. [En línia]. Disponible a: <https://www.cear.es/wp-content/uploads/2016/05/INFORME-COMISARIO-EUROPEO-DDHH.pdf>

Comisión Española de Ayuda al Refugiado (2015) *2015 Report: Situation of refugees in Spain and Europe. Executive Summary*. Madrid: Comisión Española de Ayuda al Refugiado [en línia]. Disponible a: https://www.cear.es/wp-content/uploads/2016/01/Executive-Summary-2015-Report_ok_b.pdf

Consejo Europeo (1950). *Convenio Europeo para la Protección de los Derechos Humanos y de las Libertades Fundamentales*. Roma: Consejo Europeo, Tribunal

Europeo de Derechos Humanos. [En línea]. Disponible a: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SPA.pdf

Consejo Europeo (2016) *Declaración UE-Turquía, 18 de marzo de 2016*. Consejo Europeo: Asuntos Exteriores y Relaciones Internacionales [en línea]. Disponible a: <http://www.consilium.europa.eu/es/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

Constitució Espanyola. (BOE núm. 311, 29 de diciembre de 1978) [en línea]. Disponible a: <https://www.boe.es/boe/dias/1978/12/29/pdfs/A29313-29424.pdf>

Convención de las Naciones Unidas sobre el Derecho del Mar, Nova York, 10 de diciembre de 1982. P. 38-42. [en línea]. Disponible a: http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/convemar_es.pdf

Convención de las Naciones Unidas sobre el Derecho del Mar, Nova York, 10 de diciembre de 1982. (BOE [en línea], núm. 39, 14 de febrer de 1997, pag. 4966-5055). Disponible a: <https://www.boe.es/boe/dias/1997/02/14/pdfs/A04966-05055.pdf>

Convención sobre el Estatuto de los Refugiados, Ginebra, 28 de juliol de 1951. Asamblea General de las Naciones Unidas. Serie Tratados de Naciones Unidas, núm. 2545, vol. 189, p. 137 [en línea]. Disponible a: <http://www.acnur.org/fileadmin/scripts/doc.php?file=fileadmin/Documentos/BDL/2001/0005>

Directiva 2011/95/UE Del Parlamento Europeo y del Consejo de 13 de diciembre de 2011 por la que se establecen normas relativas a los requisitos para el reconocimiento de nacionales de terceros países o apátridas como beneficiarios de protección internacional, a un estatuto uniforme para los refugiados o para las personas con derecho a protección subsidiaria y al contenido de la protección concedida. DOUE L 337, 20.12.2011, p. 9–26 [en línea] Disponible a: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex%3A32011L0095>

Directiva 2013/32/UE del Parlamento Europeo y del Consejo de 26 de junio de 2013, sobre procedimientos comunes para la concesión o la retirada de la protección internacional. DOUE L 180, 29.6.2013, p. 60-95 [en línea] Disponible a: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0032&from=ES>

Directiva 2013/33/UE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 26 de junio de 2013, por la que se aprueban normas para la acogida de los solicitantes de protección internacional. DOUE L 180, 29.6.2013, p. 96–116 [en línea] Disponible a: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0033>

Espanya. Instrumento de Adhesión de España a la Convención sobre el Estatuto de los Refugiados, hecha en Ginebra el 28 de julio de 1951, y al Protocolo sobre el Estatuto de los Refugiados, hecho en Nueva York el 31 de enero de 1967. (BOE [en línea] núm. 252, 21 d'octubre de 1978, p. 24310-24328). Disponible a: <https://www.boe.es/boe/dias/1978/10/21/pdfs/A24310-24328.pdf>

Espanya. Ley 9/1994, de 19 de mayo, de modificación de la Ley 5/1984, de 26 de marzo, reguladora del derecho de asilo y de la condición de refugiado. (BOE [en línea] núm. 122, 23 de maig de 1994, p. 15.796-15.800). Disponible a: <https://www.boe.es/boe/dias/1994/05/23/pdfs/A15796-15800.pdf>

Espanya. Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social. (BOE [en línea] núm. 10, 12 de gener de 2000, p. 1-46). Disponible a: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2000/BOE-A-2000-544-consolidado.pdf>

European Court of Human Rights (third section). Case of Kakabadze and others v. Georgia. Strasbourg: judgment of the 2October 2012 [en línea]. Disponible a: <http://www.legislationline.org/documents/id/17665>

Eurostat (2015). *Asylum in the EU in the first quarter 2015*. Eurostat Press Office [en línia]. Disponible a: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6887997/3-18062015-CP-EN.pdf/4457b050-26f9-4cf1-bf27-9ffb73ff8c7b>

Fundació ACSAR. Pàgina web [En línia]. Disponible a: <http://www.fundacioacsar.org/>

Generalitat de Catalunya (2015). *Pla de protecció internacional a Catalunya*. Barcelona: Direcció General per a la Immigració, Departament de Benestar Social i Família [en línia]. Disponible a: http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicas/05immigracio_refugi/proteccio_internacional/catala.pdf

GUNN, T. Jeremy (2002). *The Complexity of Religion in Determining Refugee Status*. Harvard Human Rights Journal, Vol. 16, p. 189-215 [en línia]. Disponible a: <http://www.stoa.org.uk/topics/religion/Complexity%20of%20the%20Definition%20of%20Religion%20-%20Harvard%20Human%20Rights%20Journal.pdf>

ICORN (n.d.) *About ICORN*. icorn.org [en línia]. Disponible a: <http://www.icorn.org/about-icorn>

ILGA (2016). *State-sponsored Homophobia. A world survey of sexual orientation laws: criminalisation protection and recognition*. International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association [en línia]. Disponible a: http://ilga.org/downloads/02_ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2016_ENG_WEB_150516.pdf

KAKABADZE, Irakli (2017) Comunicació personal amb l'escriptor Irakli Kakabadze. Entrevista realitzada a Barcelona el 22 de maig de 2017.

Ministerio del Interior (2006). *Normativa de asilo y apátridas*. Madrid: Dirección General de Política Interior, Subdirección General de Asilo (Oficina de Asilo y Refugio) [en línia]. Disponible a: <http://www.acnur.org/t3/fileadmin/Documentos/Publicaciones/2007/5657.pdf?view=1>

NAGY, Marcelo (04/10/2016) *Orbán quiere blindar la llegada de refugiados pese al fracaso de su referendo*. El Confidencial [en línea]. Disponible a: http://www.elconfidencial.com/mundo/2016-10-04/hungria-referendum-orban-refugiados-inmigracion-europa_1269905/

Oficina de Asilo y Refugio (2008-2015) *Asilo en cifras (informes de 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 i 2015)*. Madrid: Ministerio del Interior, Oficina de Asilo y Refugio [en línea]. Disponible a: <http://www.interior.gob.es/web/archivos-y-documentacion/documentacion-y-publicaciones/publicaciones-descargables/extranjeria-y-asilo/asilo-en-cifras>

Organització de les Nacions Unides (2008). *Declaración Universal de los Derechos Humanos*. United Nations. [En línea]. Disponible a: http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/spn.pdf

PEN Català (2017) *Programa Escriptor Acol·lit*. Barcelona: PEN Català

PEN Català (2017) *Dossier Mitjans maig de 2017*. Barcelona: PEN Català [en línea]. Disponible a: http://qihxrio.comedia.cat/proyectos/docu/dossier-premsa_pen-2017_def-24936.pdf

RAMÓN, Núria (2017) Comunicació personal amb la directora de la Fundació ACSAR, Núria Ramón. Entrevista realitzada a Barcelona el 23 de maig de 2017.

Redacción Europa Press (31/12/2016) *España tiene que acoger en 2017 al 95% de los refugiados que pactó con la UE*. Euroa Press [en línea]. Disponible a: <http://www.europapress.es/epsocial/migracion/noticia-espana-tiene-acoger-2017-95-refugiados-pacto-ue-20161231120656.html>

Reglamento (CE) núm. 343/2003 del Consejo Europeo, de 18 de febrero de 2003, por el que se establecen los criterios y mecanismos de determinación del Estado miembro responsable del examen de una solicitud de asilo presentada en uno de los Estados miembros por un nacional de un tercer país. DOUE L 50, 25.2.2003

[en línia]. Disponible a: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=URISERV%3A133153>.

Reglamento (UE) No 603/2013 del Parlamento Europeo y del Consejo Europeo, de 26 de junio de 2013, relativo a la creación del sistema «Eurodac» para la comparación de las impresiones dactilares para la aplicación efectiva del Reglamento (UE) no 604/2013 [...]. DOUE L 180, 29.6.2013 [en línea]. Disponible a: <https://www.boe.es/doue/2013/180/L00001-00030.pdf>

SALIERNO, Raffaella (2017) Comunicació personal amb la Secretària General del PEN Català Raffaella Salierno. Entrevista realitzada a Barcelona el 15 de maig de 2017.

Stop Mare Mortum. Pàgina web [en línia]. Disponible a: <https://stopmaremortum.org/>

UNHCR (2010-2015) *Global Trends (informes del 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 i 2015)*. UNHCR, [en línia]. Disponible a: <http://www.unhcr.org/4dfa11499.pdf>
http://www.unhcr.org/globaltrends2011/UNHCR%20Global%20Trends%202011_WEB_EMBARGOED.pdf
<http://www.unhcr.org/5149b81e9.pdf>
<http://www.unhcr.org/5329b15a9.pdf>
<http://www.unhcr.org/statistics/country/556725e69/unhcr-global-trends-2014.html>
<http://www.unhcr.org/576408cd7.pdf>

ZENIA, Salem (2017)) Comunicació personal amb l'escriptor Salem Zenia. Entrevista realitzada a Olot el 23 de maig de 2017.